

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
FOLYÓIRATA

LV. ÉVFOLYAM
5. SZÁM

BUDAPEST, 1942.
M Á J U S

M E G H Í V Ó

a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének 1942. május 9-én, szombaton d. e. 10 órakor a kolozsvári áll. tanítóképző-intézet dísztermében (Eperjes-utca 25. sz. alatt) tartandó

XXXII. rendes közgyűlésére.

T á r g y s o r o z a t :

1. Elnöki megnyitó.
2. Főtitkár évi jelentése az egyesület működéséről és állapotáról.
3. *Domokos Pál Péter*: Tanítóképzés Erdélyben az ellenséges megszállás idején.
4. Pénztáros, számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A jövő évi közgyűlés helyének megállapítása és esetleges indítványok.

Az Elnökség.

A közgyűlésünkön megjelenő kartársnöket és kartársakat az otthon maradók helyettesítik. Amely intézetből nagyobb számban mennének a gyűlésre, ott az igazgató szünnapot engedélyezhetne. A résztvevő kartársak és kartársnök elhelyezéséről (fekvőhelyéről) a kolozsvári kartársak és kartársnök gondoskodnak. Az étkezés: vacsora, egy teljes nap és egy reggeli a kolozsvári áll. tóképző ebédlőjében lenne, de úgy ennek biztosítása, mint a fekvőhelyek elrendezése érdekében szíveskedjenek a közgyűlésre igyekvő kartársak és kartársnök részvételi szándékukat mielőbb, de legkésőbb május 1-ig a főtitkárval (XII., Fery Oszkár-utca 40.) közölni és magukat kenyérfegyvel ellátni.

Budapestről reggel 7 órakor és éjfél után 15 perccel indulnak Kolozsvárra gyorsvonatok. Innen legalkalmasabb lenne május 8-án reggel utazni. Megfelelő számú jelentkezés esetén a főtitkár megkísérli a külön kocsiszakaszbiztosítását.

Kedves Kartársak! A visszatért területen a kolozsvári közgyűlés lesz az első seregszemlénk. Kívánatos, hogy méltó legyen a tanítóképző tanársághoz. Egyesületünk elnöksége ezért arra kér benneteket, jelenjete meg ott minél nagyobb számmal. A felszabadult, magyarságában megújult, feszítő erejében megnőtt Kincses Kolozsvár tárt karokkal várja a tanítók tanítóit. Jól tudjuk, hogy megjelenésetek bizonyosfokú áldozatot jelent. De áldozatotok bő kárpótlást talál abban az öntudatfelfokozásban és lelki felgyűlésben, mely az ország minden részéből egybegyűlt tanítóképző tanárságnak a történelmi levegőjű városban történt nagy találkozásából fakad. A közelebb eső intézetek tanárságára bizton számítunk. De a legtávolabb fekvő intézeteket is arra kéri az elnökség, képviseltesék magukat egy-két taggal. Ha másképp nem lehet, viseljék a tanári testületek egyetemlegesen a kiküldöttek költségeit. Ha így történik, kolozsvári közgyűlésünk méltón fog sorakozni a régi nagy közgyűlésekhez és Egyesületünk történetének hasonlóan kimagasló eseménye lesz!

A tanítóképzés jövő útja.

A közokt. miniszter úr 55.600/1941. V. sz. a. kelt rendelete úgy intézkedik, hogy a líceum multévi II. és III. évfolyamai a IV. évtől kezdve mint tanítóképző-intézeti évfolyamok folytatják működésüket. Így a tanítóképző-akadémia két évvel később indul meg.

A rendelet címében is kifejezésre jut, hogy átmeneti szabályozásról van szó. Minden átmenetből kell kibontakozásnak lenni. Most nézzük meg, hogyan bontakozzék ki ebből az átmenetből egy többé-kevésbé állandónak mondható képzési rend. A kibontakozás útját akkor találjuk meg, ha a fentnevezett rendelet kibocsátásának okát keressük. Az ok a fenyegető tanítóhiány. Minthogy a líceum — az intézetektől nyert értesítések alapján — nem tudott volna az országgyűlésnek megfelelő számú hallgatóságot adni a tanítóképző-akadémiának, szükség volt a fenti rendelet kiadására. De ennek a szükséghelyzetnek le kell vonnunk a további következményeit is. Ezt a következményt így látom. A líceum a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr rendelete értelmében 1941-ben nem felelt meg a tanítóképzés szükségleteinek, előreláthatólag 1943-ban is hasonló lesz a helyzet.

Egyesületünk feladatát úgy fogom fel, kötelessége a legfelsőbb hatóság segítségére lenni a kibontakozás útjának keresésében. Ezt az utat aránylag könnyen meg is találhatjuk. Csak utalnunk kell arra, hogy miféle álláspontot vallott Egyesületünk a tanítóképzésnek törvényhozási úton való reformja előtt. Álláspontunk szerint a tanítóképzésnek két tagozata van: a négyéves tanítóképző-intézet és a kétéves tanítóképző-főiskola. A törvényalkotás során megvalósult a 6 éves tanítóképzés, megalakult a kétéves főiskolai jellegű akadémiai képzés, megvalósult a négyéves alsó tagozat, de nem valósult meg az egycélú alsó tagozat: a négyéves tanítóképző-intézet. Ennek értelmében mi, tanítóképző-intézeti tanárok a kibontakozásnak csak azt az útját javasolhatjuk, hogy a tanítóképzés nagyjelentőségű felső tagozata (tanítóképző-akadémia) maradjon meg, az alsó tagozata (a líceum) pedig alakíttassék át négyévfolyamú tanítóképző-intézetté.

A mostani előadásommal kapcsolatosan is érvényes az az álláspont, amelyet a multévi előadásomban így fogalmaztam meg: „Ha valaki azt gondolná, hogy a közoktatási kormányzatnak esetleg erkölcsi nehézségei lehetnek az előadásomban foglalt kérések teljesítésében, akkor a következőket mondom. Kormányzatunk nemcsak a következetlenség vádjára nélkül teheti meg ezeket az intézkedéseket, hanem a tisztánlátók nagy érdemnek fogják tulajdonítani, hogy napjaink szükségletei szerint cselekszik. A közoktatási kormány 1937—38-ban úgy cselekedett, ahogyan azt az akkori állapotok kívánták, most 1941-ben pedig úgy cselekszik, ahogyan azt a mai szükségletek kívánják. . . . A kormány 1937—38-ban úgy cselekedett, mint ahogy azt a csonka ország érdekei kívánták. S ha most ugyanazon elv alapján a megnagyobbodott Magyarország szükség-

letei szerint rendelkezik, akkor példát ad valamennyiünknek arra, hogyan kell időszerű embernek lennünk, hogyan kell a magunk munkakörében napjaink szükségleteit tanulmányoznunk és azok kielégítésén dolgoznunk“.

A líceumnak lényegében kettős célja van: egyrészt a tanítóképzés alsó tagozata, másrészt egyetemes középiskolai iskolatípus. Amikor az országgyűlés törvénybe iktatta a líceumot, bár ezt az iskolatípust nem kívántuk, nem meddő bírálgatásra fordítottuk az erőnket, hanem arra törekedtünk, hogy az új intézményben a két cél közül a tanítóképzési jelleg kidomboríttassék. Ebben a törekvésünkben találoztunk egy tanítóképzés-ellenesnek mondható szélső középiskolai áramlattal. Mi, tanítóképző-intézeti tanárok arra törekedtünk, hogy a tanítóképzés követelményeiből minél többet átmentsünk a líceumba. Ezzel szemben a szélső középiskolai irány, a törvény indokolásának szellemével szemben, a tanítóképzési gondolatot minél jobban elszínteleníteni törekedett. A magam részéről hangoztattam, nem tekinthetők magunkat becsületes embereknek, ha nem védnök meg a tanítóképzés érdekeit a líceumban. Nagy erősségünk volt az, hogy mi a törvényindoklás álláspontján álltunk, s a legnagyobb határozottsággal csak azt kértük, hogy a törvény szelleme valósuljon meg. A törvény szelleme pedig a líceumot a tanítóképzés alsó tagozatának is tekinti. Tehát a tanítóképzés megfelelő kérdései itt helyet kell hogy kapjanak. Mi így csak a szélső középiskolás iránnyal szemben voltunk ellenzék. Az 55.600/1941. sz. rendelet döntően bizonyítja, hogy a szélső középiskolás irány tévedett.

Bár a líceum gyakorlati irányú középiskola, a népiskolai tanítóképzésről szóló törvényjavaslat indokolása a legszebben óhajtja biztosítani, hogy a líceum egyben a tanítóképzés alsó tagozata is legyen. Így többek között a következőket mondja: „... a tanítóképzés sohasem adhatja fel azt a sajátos nevelési szellemet, amely a jelöltet a képzés első pillanatától az utolsó percig minden tantárgyban egyaránt körülveszi, és amelynek tükröző felülete mindenkor a gyermek. A leendő tanítónak állandóan a gyermeknevelés és a népoktatás légkörében kell felnőnie, hogy vérévé, második természetévé váljék a gyermek szeretete, beható ismerete, a lélekalakítás minden eszköze.“ Annak ellenére, hogy az indokolás ilyen gyönyörűen domborítja ki a gyermeknevelés és a népoktatás légkörének nagy jelentőségét, az említett áramlat nem akart hozzájárulni ahhoz, hogy a növendékek a líceumban a gyakorlóiskolát látogassák (hospitáljanak). Csak nagy harcok után sikerült ezt kivívnunk. E harcok közben ilyen érveléssel is kellett megküzdenünk: az 5 éves tanítóképzésben hivatalosan 2 évig tartott a hospitálás, tehát nem lesz baj, ha az új képzésben (az akadémián) is két évig fog tartani a hospitálás. Erre a következőket feleltük: Az ötéves tanítóképzésben hiba volt, hogy a hospitálás hivatalosan csak 2 évig tartott. (A legtöbb tanítóképző-intézet ezt a hibát a saját kezdeményezéséből részben javította.) De mi, tanítóképző-intézeti tanárok nem azért kértük a tanítóképzés reformját, hogy a mult esetleges hibáit megtartsuk,

hanem azért, hogy mindazt javíthassuk, amit javítanunk kell. Azután azt mondtam: A hospitálás kérdésében most nem azt vitatom, amit én vagy mi, tanítóképző-tanárok tartunk fontosnak, hanem azt, hogy az indokolás szellemének, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elgondolásának szerezzünk érvényt. Az indokolás pedig már a képzés kezdetén (tehát a líceum I. osztályában) kívánja a gyermeknevelés légkörében való felnövést. Hozzátettem azonban: mi, tanítóképző-intézeti tanárok megnyugszunk abban, ha a II. évfolyamtól kezdve lesz hospitálás. És ez be is került a Rendtartásba.

Az indokolásnak egy további pontja így szól: „... a leendő oktatónak még az általános műveltség elemeit is abban a beállításban kell megismernie, hogy ezekből ki mennyit és hogyan továbbíthat a gondjaira bízott gyermekek felé, és a leendő nevelőnek minden új ismeretet abból a szempontból kell mérlegelnie, hogy milyen hatást gyakorol a gyermek lelkére. Tanítóképzésünk újjászervezése tehát csakis az eddig jól bevált alap megtartásával történhetik meg”. Ebből világos, hogy az indokolás, nagyon helyesen, a leendő tanító szükségleteit már a líceumban akarja szolgálni. A tantárgyakat is olyan szellemben kívánja tanítani, ahogyan arra az ismeretanyagra a leendő tanítónak van szüksége. Ennek ellenére a törvény végrehajtása során egyik javaslat a tanítóképzés követelményeit nemcsak teljesen figyelmen kívül próbálta hagyni, hanem ebből a szempontból még negatív elvet is akart felállítani. Állásfoglalásunk következtében ezt a negatív tanácsot elvetették. A líceumi utasítások egyébként a legtöbb tantárgyban sikerült alkotások. Több érték mellett csaknem teljes számban kerültek bele azok az elvek, amelyeket a tanítóképző-intézeti tanárok részint a továbbképzést szolgáló szakértekezleteken, részint az Egyesület taggyűlésein kitermeltek.

Ezek és a hasonló, elkeseredett vitákra alkalmat adó kérdések egy csapással eltűnnek, ha a négyéves líceumot négyéves tanítóképző-intézet váltja fel. Melyek ezek a hasonló kérdések?

Ilyen a gazdasági ismeretek kérdése. A törvény, nagyon helyesen, a líceum feladatában azt is kívánja, hogy a fiútanulókat gazdasági ismeretekhez juttassa. Ebből a középiskolás irány közgazdaságtant csinált, és pedig nyilvánvalóan azért, mert a gimnáziumban közgazdaságtan van; pedig a gazdasági ismeretek kifejezése a tanítóképzés vonatkozásában elsősorban gazdaságtant, azaz a mezőgazdaságot, a kertgazdaságot stb.-t jelenti, és csak másodsorban annak bölcséleti részét, a közgazdaságtant. Ha a líceum helyett tanítóképző-intézet lesz, akkor bizonyára egészen természetes lesz, hogy előbb jön a gazdaságtan, azután a közgazdaságtan.

Egyrészt a közgazdaságtan elvontabb tanulmány (tehát az akadémiai fokon következék), másrészt nagyon kívánatos, hogy a növendék a gazdasági gyakorlatokból valamit már fiatalabb korban is csináljon. Sok mindenben fontos a gyakorlat, de a gazdaságtanban ennek különösebb jelentősége van. Nem elegendő az a gyakorlat, amelyet az akadémiai fokon szerez az ifjú, hanem ezzel már előbb

is át kell itatnunk a leendő tanítót. A nép ezirányú szükségletein csak akkor tud segíteni, ha ez a gondolatkör átmegy a vérebe.

Másik ilyen gondolat egy részlet óratervi kérdés. Az előadói javaslat szerint a magyarnyelvi órák száma az első osztályban 4, a történelmi órák száma 2. S annak ellenére, hogy a megbeszélésen azt valamennyien helyesnek tartották, mégis az eredmény az lett, hogy a magyarnyelvi órák száma 3, a történelmi órák száma is 3 lett. Itt is bizonyára a gimnáziumi példa volt a döntő. A gimnázium V. osztályában a magyarnyelvi órák száma 3, a történelmi órák száma is 3. Hogy mi felel meg a gimnáziumnak, annak a megállapítása nem a mi feladatunk, azzal mi nem foglalkozunk. Ott bizonyára jó a 3—3 óraszám. Nekünk azonban feltétlenül jobban felelt volna meg a 4 és 2 óraszám. Az első osztályban a történelemből világtörténelmi anyag szerepel. A tanítóképző-intézeti tanárok már régebben helyezkedtek arra az álláspontra, hogy a történelemben a nemzeti történelmen legyen a hangsúly. Ez meg is történt akkor, amikor a régebbi 8 történelmi óra úgy osztódott el, hogy a fele az egyetemes történelemre, a másik fele a nemzeti történelemre jutott. Aztán mégis az történt, hogy az egyetemes történelmi órák számát emelték. Elvettek egy órát a magyar nyelv és irodalom óraszámából, amely óraszámra (négyre) pedig égetően szükség lett volna. Az I. évfolyamban a legnagyobb nehézség a magyar nyelv (fogalmazás, helyesírás, beszédkézség stb.) területén mutatkozik. Ezért a tanítóképzés gondolatának az felel meg, ha ebből van több óra, nem pedig az egyetemes történelemből.

Ha a négyéves liceumból négyéves tanítóképző-intézet lesz, akkor az egységes cél lényeges segítséget jelent az egységes nevelés szempontjából. Sokkal biztosabban lehet meghatározni a tanító főbb jellemvonásait, mint azokat a tulajdonságokat, amelyek a tanító mellett a postást, a vasutast is jellemzik. Egycélú intézményben sokkal határozottabban lehet fellépni egy-egy hiba kiküszöbölése esetén is. Amint a nevelés egyetemes célkitűzésében mindig nagyon lényeges, hogy az egységes legyen, hasonlóképpen egy intézet életében is nagyon fontos, hogy a célkitűzés egységes legyen. Egységes intézményben jobban lehet arról a nemes lelkületről gondoskodni, amely a tanítói hivatás betöltéséhez szükséges.

Hallottam olyan nyilatkozatot, hogy a liceumban a tanítóképzés gondolata szűkíti a látókört, szűkíti a művelődés körét. Ennek az állításnak a téves voltát három szempontból: 1. a jellemnevelés, 2. a tantárgyak tanítása és 3. a gyermekben tükröző magyar jövő szempontjából fogom bizonyítani.

1. Ha csokorba kötjük egyfelől azokat a jellemvonásokat, amelyeket a tanítótól megkívánunk, és meghatározunk másfelől a postás, a vasutas, az adóhivatali tisztviselő stb. főbb tulajdonságait, akkor meg kell állapítanunk, hogy a tanítótól finomabb jellemvonásokat és többet követelünk. A vasutasnak nincsen olyan tulajdonsága, amelyet a tanító életében el lehetne hanyagolnunk, viszont a tanító munkája követel olyan jellemvonásokat is, amelyek

a vasutas életében nem égetőek. Így a tanító életében nagyon fontosnak tartjuk, hogy magán- és hivatali élete összhangban legyen; a vasutas életében ezt ilyen szigorúan nem vizsgáljuk. Ha a tanító valamely érték felé való törekvésre buzdítja tanítványait, megkívánjuk, hogy ő maga mutasson jó példát ebben a kérdésben, különben munkája csorbát szenved. Ha a tanító saját gyermekei neveletlenek, az emberek hajlandók tanácsaira a következőket mondani: „Előbb nevelje a saját gyermekeit, azután adjon nekünk tanácsot”. A vasutas lehet elsőrangú tisztviselő abban az esetben is, ha gyermekei neveletlenek. Tehát a jellemnevelés szempontjából a tanítói gondolat nem szűkítés, hanem bővítés, több tartalmat jelent. S ennek a több tartalomnak lényegében más (a vasutas, a postás stb.) is hasznát veheti.

2. Ha különböző tantárgyakban nemcsak azt tárgyaljuk, amire a 14—18 éves ifjúnak szüksége van, hanem ha megbeszéljük a népi iskolai vonatkozásokat is (a törvényindokolás ezeket is kívánja), akkor is értékes többletet adtunk. Bizonyára lesznek olyan növendékek, akik a tanítási anyagnak ebből az újabb szempontból való megvizsgálása alkalmából egy-két dolgot jobban megértének, az ismeret még jobban megvilágosodik bennük. Minthogy a népiskolában kevesebbet taníthatunk, ennek a kevesebbnek a kiválasztása alkalmával jobban látja a növendék az ismeret lényegét. Tehát a lényeglátását is fokozhatjuk. Stb.

3. Mindezekon keresztül arra is szoktathatjuk a növendéket, hogy állandóan nézze a gyermeket. Nézze a magyar jövőt. S amikor a növendék lelkivilágát napról-napra a gyermekre irányítjuk, úgy, amint az iskolában, a családban, a gyermektársadalomban, az irodalomban, a történelemben stb. megjelenik, legjobban szolgáljuk a magyar gondolatot. Hiszen a mai gyermek képviseli a jövő Magyarországot. És amikor tanítványainkkal egyetemben ezt a mai gyermeket helyezük tanításaink középpontjába, és amikor ennek a mai gyermeknek egészséges fejlődésére adunk elveket, lényegében a jövő Magyarországot tesszük szebbé. Így ez a tanítói gondolat felbecsülhetetlen értéktöbbletet ad a tanítóképzés első tagozatának. Egyúttal nyilvánvalónak látom, hogy a tanítóképző-intézeti szellem csak használhat a postásnak, a vasutasnak, a jegyzőnek stb. Amint nagyon sok okleveles tanító ezeken és más pályákon rendkívül megbecsült tisztviselő. De lényegében nem is akarunk postásokat, vasutasokat stb. képezni, mi csak egy hivatás: a tanítói hivatás felé akarjuk a fiatalság figyelmét terelni. Mi olyan szentnek látjuk a tanító munkakörét a nemzet életében, hogy lelkivilágunkat teljesen kitölti mindaz, amit a jó tanító nevelése érdekében tennünk kell. A tanítóképző-intézet értéktöbbletét az egyetemes tanítói és nevelői munka szempontjából olyan nagyjelentőségűnek tartom, hogyha lehetséges volna, kívánnunk kellene, hogy bármely középfokú iskolában tanár csak az lehessen, aki előbb tanító volt.

Egyik kartársunknak mondotta egy gimnáziumi tanár, hogy a

liceum nem középiskola, hanem gyakorlati középiskola. Igaza van. Továbbmenőleg a következőket feleljük. Fentebbi állásfoglalásunk mutatja, mi nem akartuk, hogy iskolánk középiskola legyen. Mi nem kívántuk, hogy középiskolai tanárok legyünk. Ha valaki úgy érzi, hogy ebben a kérdésben is vannak osztálykülönbségek, nem vitatkozom az illetővel, csak azt mondom, mi a magunk munkahelyét (a tanítóképzést) olyan nagyjelentőségűnek tartjuk, hogy nem kívánkozunk máshová. Mi nagyrabecsüljük a középiskolai tanárokat, de őszintén meg kell mondanunk, hogy mi a tanítóképzés munkájában nagyon jól érezzük magunkat. Mi büszkék vagyunk arra, hogy tanítóképző-intézeti tanárok vagyunk. A középiskolának igen értékes multja és szép jelene van. Jövője is, úgy gondolom, multjához méltó lesz. A tanítóképzésnek szerény, de állandóan felfelé ívelő multja van, szép jelene van, és igen nagyjelentőségű jövője ígérkezik. Mi egy emelkedő iskolafaj tanárai vagyunk. A nemzeti élet minden területén a népi gondolat előtérbe állítása a tanítóképzés gondolatának jelentőségét kétségtelenül emeli.

A liceumban nehéz helyzetben vannak a zenetanárok. Azokat a növendékeket, akiknek nincsen hallásuk, az ének gyakorlati részéből fel lehetne, vagy fel kellene menteni. Az ének lényege azonban a gyakorlati rész. Hogy ilyen felmentésből egyrészt fegyelméletlenség ne keletkezzék, másrészt a növendék hallása esetleg javuljon, a vezetésem alatt álló intézetben senkit sem mentettünk fel az énekből. Csak amikor az osztályozásra került a sor, akkor nem az énektudása alapján, hanem az elméleti ismeretei mellett a törekvésért osztályoztuk. A Rendtartás szerint a növendékek nemcsak az ének, hanem a kézimunka, a rajz, a zene és a testnevelés gyakorlati része alól is kaphattak felmentést. Ez a lehetőség egyrészt nem szolgálta a tanítóképzést, másrészt zavarta az osztály együttes munkáját. Ilyen felmentés a tanítóképző-intézetben nem lehetséges. Itt legfeljebb arról lehet szó, hogy a testnevelés alól rövidebb időre kaphat a növendék felmentést. A 2373/1941. sz. miniszteri rendelet örömről olyan értelemben oldja meg a liceumból lett tanítóképző-intézeti osztályokban a felmentések kérdését, ahogyan azt intézetünkben (a liceumi osztályokban) már kezdettől fogva gyakoroltuk.

E kérdéssel eljutottunk a felvételi vizsgálat kérdéséhez. A liceum helyzete mutatja, hogy a tanítóképző-intézeti felvételi vizsgálatokra feltétlenül szükség van. Tehát égetően szükség van annak megvizsgálására, hogy ép és egészséges-e a növendék. Nincs-e szervi baja, beszédhibája; érzékszervei épek-e, van-e színérzéke és zenei hallása. A jövőben ennél még többet kell kérnünk. Olyan sok tehetetlen növendék jön hozzánk, hogy még valami értelmességi vizsgálatra is szükség van. Ennek középpontja valamely könnyű kérdésről (mondjunk élményről) írandó zárthelyi írásbeli dolgozat lehetne. Ebből sok mindent lehet megállapítani: 1. lényeglátást, 2. logikai képességet, 3. értékítéletei révén erkölcsi felfogását, 4. helyesírási készségét stb.

Valaki mondotta, amint a liceumban kevesen jelentkeztek a tanítói pályára, hasonlóképpen kevesen kérnék felvételüket akkor is,

ha a liceumból tanítóképző-intézetet csinálunk. Erre a következőket feleltem. Minthogy az államnak szüksége van arra, hogy ezeknek a tanítóképző-intézeteknek legyenek növendékei, gondoskodni kell azokról a feltételekről, amelyek a tanítói pályát kívánatossá teszik.

A tanítói pályát két módon lehet kívánatossá tenni. 1. A tanító anyagi helyzetének javításával, 2. több erkölcsi megbecsüléssel.

1. A jelenleg észlelhető tanítóhiány kettőt jelent. Egyrészt nincsen elegendő okleveles férfitanító, másrészt pedig azt, hogy vannak okleveles férfitanítók, akik nem vállalnak tanítói állást, és vannak állásban lévő tanítók, akik állásukról lemondanak. Mindkét hiányon sokat segítene a tanítói fizetés emelése. Egyébként a tanítók fizetése kérdésében kívánatosnak tartom, hogy a Magyar Tanítóegyesületek Egyetemes Szövetsége ezirányú kérései teljesíttessenek.

A tanítók fizetése kérdéséről eszmecsere-t folytattam többekkel. Azzal érveltek, hogy bizonyos státusok (katonai, bírói) azért kerülnek magasabb rangba és fizetési osztályba, mert szolgálatba lépésük után is többször tesznek vizsgálatot. Erre az érvelésre a következőket feleltem: Ha ettől függ az előmenetel, akkor ez a tanítói státusban is lehetséges. Aki ilyen vizsgálatok ellen beszélne, ellensége a tanítói emelkedés lehetőségének. A tanítói továbbképző-tanfolyamok alkalmával ismételten tapasztaltam, hogy a tanítóóság örömmel képezi magát, azt is nagy örömmel könyveltem el, hogy több kartárs szigorú önneveléssel, a maga nemesebb egyéni életével is törekszik tanítói munkáját mind tökéletesebbé tenni. Akiket nekem szerencsém volt megismerni, azok a tanítók bizonyára készséggel vetik magukat alá olyan vizsgálatnak, amelyen továbbképzésükről számot adhatnak.

2. A tanítóhiány megelőzése című felolvasásomban foglalkoztam a tanító erkölcsi megbecsülésének belső (a tanító egyéni értéke) és külső (a többi társadalmi osztály állásfoglalása a tanító irányában) tényezőivel. Azokon kívül, amiket ott tárgyaltam, még a következőket mondom. Kívánatos, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr keresse meg a faluval kapcsolatos értelmiség feljebbvalóit azzal a kéréssel, tegyenek meg minden lehető, hogy alárendeltjeik a faluban becsüljék meg a tanítót. A helyi hatalmasságok sok helyen elkészerítik a tanító életét. Spranger, a kiváló lélekbúvár az emberekben hat lélektípust különböztet meg: a gazdasági, az elméleti, az esztétikus, a vallásos, a hatalmi és szociális típust. Sok emberre (sokszor a tanítóra is) valóságos veszedelmet jelent a hatalmi típus. Azokat az embereket, akik munkakörükben nem szolgálatot látnak, hanem a hatalom gyakorlására való alkalmat, azokat minden rendelkezésre álló eszközzel jobb meggyőződéshez kellene segíteni. A jövő pedagógiájának egyik legfőbb feladata az, hogy olyan embereket neveljünk, akik nem akarnak hatalmat gyakorolni, hanem a maguk helyén a nemzet érdekében kötelességet kívánnak teljesíteni.

A tanító megbecsülésének egyik mozzanata a címek kérdése. Ezzel a kérdéssel kapcsolatban az első mondanivalóm az, hogy nem szeretem a címek világát. Amíg egyrészt örömmel állapítom meg,

hogy mostanában sokfelé látjuk a harcot a címek és rangok ellen, addig másrésről azt kívánom, hogy amíg címek vannak, addig azokból a tanítókat sem zárjuk ki.

Csuka János a *Kalanyában* *Cím- és rangkørság* címen többek között a következőket írja: „A kisebbségi esztendők küzdelmeiben a délvidéki magyarság egyetlen nagy család volt, és igen jól érezte magát a testvér, a barát közvetlen meleg megszólításával. Vagy egyszerűen az úr megszólítással, ami a megbecsülés, a helyes értékelés kifejezője volt. Nem sértődött meg az orvos, az ügyvéd, ha műkedvelői előadáson vagy egyesületi gyűlésen az iparos mellé került. Voltak felejthetetlen báljaink, amelyekben bolti lányokkal és varrónőkkel táncoltuk végig az izzasztó csárdást és másnap az utcán, az életben sem tagadtuk meg az ismeretséget. Még ma sem, amikor már felüti fejét a tagozódás, és mesterséges válaszfalakat igyekeznek húzni társadalmi állások szerint az eddig olyan békésen megférő, egymást megbecsülő délvidéki magyarok közé. Minden ilyen kísérlettel szemben szilárdan és felbonthatatlan tömörséggel állott a magyar kisebbségi öntudat, a magyar egység gondolata, és ennek szent és áldozatos szolgálata kiszorított minden — a délvidéki magyarság életrendszerrel — ellenkező magatartást. Nem rétegek, csoportok, társadalmi klikkek összefogása volt a magyar egység, hanem az egész lehasadt nemzetömb tömörülése. Aki nem tudta alávétetni magát a szükséges fegyelemnek és életszempléletnek, az önmagát közösítette ki az együttesből. Ma sem adhatunk más tanácsot: becsüljük meg egymást a végzett munka, a lelkiismeret, a szív érzése, ne pedig a címek és rangok szerint”.

A magyarság érdeke azt kívánja, hogy az egész országban ez az egészséges társadalmi életszemplélet legyen uralkodóvá.

A tanítóság megbecsülésének egyik szép megnyilatkozását láthattuk 1942. január 17-én, amikor a Felvidéki Magyar Tanítók Énekkara a Magyar Művelődés Házában hangversenyt adott. A főbb értékeket talán így foglalhatnám össze. 1. Dr. Kósa Kálmán miniszteri osztályfőnök úr meleg beszédben köszöntötte a visszatért felvidéki tanítókat. Érezte azt a megelégedést, amelyet a kultuskormány a tanítóság iránt táplál. 2. Közel 1.800 ember vett részt ezen a hangversenyen. Ez az óriási szám is jelzi a tanítóság megbecsülését. 3. A budapesti tanítóképző-intézetek megmozdulása a hangverseny sikere érdekében is a tanítóság megbecsülését juttatja kifejezésre. 4. A budapesti és a budapestvidéki tanítók jelenlétükkel a visszatért tanítók mellett tüntettek. A Felvidéki Magyar Tanítók Énekkara igazi értéket képviselt mind a múltban, mind a jelenben, a hangverseny résztvevői nagy lelkesedéssel elismerték ezt a nagy értéket.

A tanítói pályát nemcsak kívánatosná kell tennünk, hanem arra is kell törekednünk, hogy a tanítói pálya választását azok részére is lehetővé tegyük, akik a tandíjat és az ellátási díjat nem képesek megfizetni. Ebből a szempontból rendkívül örvendetes, hogy a közoktatásügyi kormány 74.000 pengőt vett fel a költségvetésbe arra, hogy tanítónövendékek a diákközhonban ingyenes ellátást kaphas-

sanak. Természetesen kívánatos, hogy a szegény néposztály gyermekei részére minél több ilyen ingyenes hely álljon rendelkezésre, ezenkívül mind a tanítóképző-intézetben, mind a tanítóképző-akadémián beíratási és tandíj egyáltalán ne legyen.

Örvendetes jelenség, hogy a közokt. kormány és egyházi hatóságok foglalkoznak a nép köréből való tehetséges gyermekek kiválogatásával és ingyenes taníttatásával. A múltban többször megtörtént, hogy olyanok, akik a nép köréből emelkedtek a tanult emberek sorába, megtagadták azt a társadalmi réteget, amelyből származtak. Pedig ezek a tanult emberek volnának elsősorban hivatva arra, hogy a különböző társadalmi osztályoknak egymáshoz való közelebbjutását szorgalmazzák. E cél érdekében kívánatosnak tartanám, hogy azok, akiket az állam, valamely egyház, vagy a társadalom ingyenesen tanítat, elsősorban a tanítói pályára tereltesse nek. Akik a nép köréből jöttek, elsősorban a nép közé menjenek vissza. Ők ismerik legjobban a nép értékeit és hibáit, s így elsősorban ők képesek — megfelelő kiképzés mellett — arra, hogy a nép anyagi és lelki műveltségét emeljék. Minden iskola iparkodjék a nép iránt való szeretetet felébreszteni és fejleszteni. A tanítóképzésnek erre fokozottabban kell törekednie. Tudomásom szerint a tanítóképző-intézeti tanárok ezt a gondolatot nemcsak elméletileg hirdetik, hanem a gyakorlatban meg is valósítják.

A nép köréből származó tehetségek kiválogatása kérdésében még egy szempontot akarok érinteni. Nem elegendő az értelmi tehetséget vizsgálni, hanem — lehetőség szerint — kutatnunk kell az erkölcsi képességet, a lelkiületet, a fegyelmélettséget, a szorgalmat is. A nevelés lehetősége kérdésében a józan derűlátás álláspontján állok. Azaz azt hirdetem, hogy komoly igyekezettel az ifjúság lelki világából nagyon sok hibát ki lehet küszöbölni. Ennek a takarításnak azonban vannak határai. És éppen ezek a határok figyelmeztetnek bennünket arra, hogy az úgynevezett tehetségek esetében ne csak az értelmi, hanem az erkölcsi képességet is vizsgáljuk. Ha az erkölcsi képesség vizsgálatát figyelmen kívül hagyjuk, akkor megtörténhetik, hogy a kiválasztott és a közösség pénzén kiművelt tehetség esetleg a közösség ellen használja szellemi fegyvereit. Sajnos, vannak, akiket a kedvezőtlen családi környezet annyira hatalmába ejtett, hogy később sem képesek az indulás előtt való időből származó elégedetlenséget legyőzni. Ez az örökös elégedetlenség aztán adott alkalommal államellenes robbanásban is juthat kifejezésre.

Ha a 4 éves líceum átalakul a tanítóképzés alsó tagozatául szolgáló 4 éves tanítóképző-intézetté, akkor új óraterv és tanterv készítésére is van szükség. Ha testileg és lelkileg egészséges tanítókat akarunk képezni, már pedig bizonyos, hogy valamennyien ilyeneket akarunk nevelni, akkor egyik legégetőbb kérdésünk a tananyag mennyiségét úgy megszabni, hogy növendékeink azzal meg tudjanak birkózni. Már jelenleg is van bizonyosfokú túlterhelés. Ez még fokozódik akkor, ha a levontképzés céljára további időt kell fordítanunk. Ha a közoktatásügyi kormányzat úgy látja, hogy erre a foko-

zott leventeképzésre szükség van, akkor nekünk tanároknak — az ifjúság érdekében és a magyar jövő érdekében — azt kell kérnünk, hogy az elméleti tanulmányokból kevesebbet követeljen az óraterv, a tanterv, az utasítások, kevesebbet követeljen a tankönyv, és főként kevesebbet követeljen a tanár. A túlterhelés hangsúlya az utóbbin van.

Megkérdeztem a vezetésem alatt álló intézet tanártestületét, melyek azok az anyagrészek a tantervben, amelyek a tanítóképzés alsó tagozatában az ügy sérelme nélkül elmaradhatnak. Csak két tanár jelentkezett. A mennyiségtan tanára szerint a trigonometria és a logaritmus ismerete nélkül is lehet valaki jó tanító. Teljes mértékben igaza van. A pedagógia tanára is rámutatott néhány elhagyható tananyag-részletre. Ha gondosan kutatunk, bizonyára másutt is találunk még egy-két elhagyható részletet. Az utasításokban is lehetnek követelmények, amelyek túlterhelésre vezetnek. Szilárd elvként állítanám fel, hogy a növendék minden délutánja szabad legyen. Így az óraterv csak akkor felel meg, ha az összes órák délelőtt elhelyezhetők.

Mint hogy a tanítóképző-intézet és a tanítóképző-akadémia egysegesen szolgálják a tanítóképzés célját, mindkét intézmény óratervét és tantervét együttesen határoznám meg.

A túlterhelés forrását legtöbbször nem a Tanterv-ben és az Utasítások-ban kell keresnünk, hanem a tankönyvekben és főként a tanárok követelésében. A Tanterv sokszor csak nagy általánosságban mondja meg a tanítandó anyagot, az Utasítások is legtöbbször ebben a keretben mozognak (és ilyen esetekben nem is forrásai a túlterhelésnek), ellenben a tankönyvírók a múlt alapján sokszor úgy gondolják, hogy a könyv akkor lesz értékesebb, ha terjedelmesebben írják meg. Érdekes, néha a könyvkiadó siet a diák segítségére, amikor megmondja, hogy a tankönyv csak meghatározott terjedelmű lehet. A túlterhelés szempontjából néha nagyon veszedelmesek a tankönyvbírálok is. Megtörtént, hogy a tankönyvíró józan mérséklettel írta meg tankönyvét, a szigorú bíráló azonban csak úgy volt hajlandó a tankönyvet engedélyezésre javasolni, ha még a szerinte nagyon fontos részek bekerülnek a könyvbe. Kívánatos, hogy a tankönyvügyi bizottság még jobban szorítsa meg a tankönyvek terjedelmét.

A túlterhelés legfőbb forrása a telhetetlen tanár, vagy az a tanár, aki azért tanít olyan sokat, mert attól tart, hogy a főigazgató vagy megbízottja kevésnek fogja tartani a tudás mennyiségét. Ez a hiedelem a legnagyobb tévedések egyike. A tanító értékét nem a tudás mennyisége, hanem a tudás minősége határozza meg. Bár természetesen vannak a tudás kérdésében elengedhetetlen alapismeretek. Vitéz *Fraknóy József*, a budapesti tankerület főigazgatója február 27-én tartott főigazgatói értekezleten a következőket mondta: „A túlterhelést a tanárok csinálják. Szeressék a gyermeket és annyit tanítsanak, amennyire szükség van. A főigazgatóság támogatja azokat, akik csökkentik a tananyagot, de azt jól megtanítják.” Természetesen helyesnek tartom, ha a szaktanár szereti a szaktárgyát. De

hangosan kell mondanunk, hogy ne szeresse jobban a tananyagot, mint a diákot. A tankönyv iskolai használatával kapcsolatosan két követelményt kell hangoztatnunk. 1. A tanár csak azt kívánja a növendéktől, ami a tankönyvben van. Ha ezenkívül még nagyon fontosnak tart valamit, mondja el, de ne követelje azt a diáktól. Nagyon keveset tudnak azok a tanárok a lélektanból, akik csodálkoznak azon, hogy a diákok nem tudják mindazt, amit elmagyaráztak. Egészen természetes, hogy nem tudják, mert az átlagos emberi emlékezet elég gyenge. Az pedig nagyon helyes, hogy jegyzetből nem szabad tanítani. Ez nem jelenti, hogy a legújabb fejleményeket ne vegyük figyelembe. Így gondunk legyen az újabb törvényekre, rendeletekre, a legújabb irodalomra, stb. 2. Ha a tankönyv terjedelme olyan, hogy abból még valamit el is lehet hagyni, legyen a tanárnak bátorsága arra, hogy a felesleges részeket elhagyja. Ilyen tanár növendékei többet fognak tudni.

Természetesen nem lehet a céloom, hogy a tanítóképzés összes kérdéseit tárgyaljam. Itt most az alsó tagozatnak még két körülményét akarom érinteni. Az egyik az, hogy az átminősítés mely líceumokra vonatkozzék, a másik pedig a tanítóképző-intézetet bezáró vizsgálat kérdésének tisztázása.

Nézetem szerint az összes líceumokat (fiúintézeteket) át kellene alakítani 4 éves tanítóképző-intézetekké. A leánylíceumokból azokat, amelyek tanítóképző-akadémiával lesznek kapcsolatosak és azokat, amelyeknek átalakítását az iskolafenntartók kívánják. Országunk gyarapodása következtében a tanítóképző-akadémiák számát természetesen fel kell emelni.

A 4 éves tanítóképző-intézet munkáját tanítói érettségi vizsgálat zárja le. Ez a tanítói érettségi bizonyítvány — a tanítóképző-intézet jellegénél fogva — a katonai karpaszomány viselésének jogán kívül elsősorban a tanítóképző-akadémián való felvételre jogosít. Aki nem való tanítónak vagy tanárnak, azt már előbb ki kell buktatni, vagy más pályára irányítani. Ezt az érettségi vizsgálatot az egész tanítóképzés egyik szerves részének kell tekinteni. A tanítói érettségi bizonyítvány másodsorban a polgáriskolai tanárképző főiskolán, a képzőművészeti főiskolán, a zeneművészeti főiskolán és a testnevelési főiskolán való felvételre jogosít. Bár most nem céloom a tanítóképző-intézeti tanárképzés kérdésének tárgyalása, azonban mégis idekívánkozik annak a gondolatnak a hangoztatása, hogy a tanítóképző-intézeti tanárképzést úgy kell szervezni, hogy tanítóképző-intézeti tanár csak az lehessen, aki előbb megszerezte a tanítói oklevelet. Ennek szellemében a tanítóképző-intézeti tanárképzést a tanítóképző-akadémia elvégzéséhez kell kötnünk.

Németországban, hír szerint, a tanítóképző-főiskolákat megszüntetik, és helyükbe 5 évfolyamos tanítóképző-intézeteket állítanak fel. Már hallottam olyan hangot, hogy talán nálunk is vissza kellene állítani az 5 éves tanítóképzést. Milyen szomorú, hogy egyesek mindig csak mankón akarnak járni! Ha a külföldről valami jót hozunk, és a magyar viszonyokhoz alkalmazva meghonosítjuk, az rendben van.

De ha a külföldi példát sietve megragadjuk azért, hogy nálunk süllyesszük a törvényileg rendezett tanítóképzés színvonalát, azt igen nagy hibának tartom. Még növeli a hibát az a tény, hogy itt a nép lelki emelkedését célzó intézmény (a tanítóképzés) műveltségi fokának csökkentéséről van szó. A magyar nép emelkedése szempontjából az utolsó évtizedek legkimagaslóbb eseménye a tanítóképző-akadémia törvénybeiktatása. Ha a népet emelni akarjuk, akkor legelső sorban a tanítót kell emelni. A tanítóképző-akadémiát mint a magyar nemzet féltett kincsét kell őriznünk. Mind a tanítóképző-intézeti tanárok, mind az ország tanítósa, mind azok, akik ügylätják, hogy a magyar nemzet műveltségi fokát a nép műveltségi foka határozza meg, feltétlenül szükségesnek tartják, hogy a jövő tanítói a törvényileg megalkotott tanítóképző-akadémián kapják kiképzésüket. Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a tanítóképzés alsó tagozatának elvégzése után a törvényileg megalkotott tanítóképző-akadémia érvénybe is lépjen. Hála és elismerés illeti mindazokat, akik a tanítóképző-akadémia törvénybeiktatása körül fáradoztak. Örömmel mondhatom, hogy illetékes helyen ragaszkodnak a tanítóképző-akadémiához.

A területi gyarapodás következtében mutatkozó tanítóhiány természetesen érezteti vagy éreztetheti hatását a tanítóképzésben is. Amikor a tanítóképző-akadémiáról szóló törvényt megalkották, akkor oklevél-túltermelés volt. Akkor rendkívül kívánatosnak látszott, legyen olyan év (az 5. évről a 6. évre való átmenetel éve), amelyben az intézetek tanítói oklevelet nem adnak ki. A területgyarapodás következtében megváltozott a helyzet. Most egyelőre az a kívánatos, hogy minden évben legyenek újabb okleveles tanítók. Itt úgy látszik, most két ellentétes követelmény jelentkezik. Mind a tanítók, mind a tanítóképző-intézeti tanárok, mind azok, akik a nép műveltségi fokának emelését nemcsak ajkukon, hanem szívkön is hordják, azt kívánják, hogy a tanítóképző-akadémia lépjen életbe. Másrészt a tanítóhiány ténye sürgeti az újabb tanítónemzedéket. Hogyan lehet ezt a két követelményt összeegyeztetni? Nézetem szerint a következő módon. Az ebben az előadásban kért 4 éves tanítóképző-intézet elvégzése után vétessenek fel a tanítói érettségi bizonyítvánnyal rendelkező ifjak a tanítóképző-akadémiára. Ennek egyik évét végezzék el mint rendes hallgatók, a második évben pedig legyenek gyakorló tanítók. Azaz ebben a második évben tanítsanak valamely népiskolában önálló tanítóként, és ennek az évnek végén tegyék le a tanítóképző-akadémiáról szóló törvényben szervezett tanítói államvizsgálatot. Így egyrészt megmenthetjük a tanítóképző-akadémiát, másrészt pedig az 5. év végén kibocsáthatunk újabb tanítókat. Ezt természetesen csak rövid ideig tartó átmeneti időnek tekinteném, amely akkor szűnik meg, amikor annyi tanító van, hogy egy év tanítónemzedékét nélkülözhetjük. Ekkor már minden hallgató két évig jár a tanítóképző-akadémiára. Az átmeneti időben úgy kell a tanítóképző-intézetben és a tanítóképző-akadémián a tanulmányokat beosztani, hogy a gyakorlati év tanulmányai szervesen kiegészítsék

az eddigi tanulmányokat. Újból hangoztatom, ezt a megoldást nem kívánom, csak akkor javasolom, ha az akadémiát másként nem lehet megmenteni.

Megdöbbenéssel értesültem arról, hogy voltak, akik a tanítóhiányra való tekintettel a tanítóképzés eddigi idejét is valamivel megrövidíteni akarták. Örömmel állapítom meg, hogy a közoktatási kormányzat szilárdan ellenáll minden ilyen törekvésnek. Azzal nem lehet a nép műveltségi szükségletét kielégíteni, ha akkor bocsátja ki az újabb tanítónemzedéket, amikor azok kiképzése még nem fejlődött be.

Befejezésül még a következőket mondom. Egyesületünk mindenkor élénk figyelemmel kíséri a tanítóképzés minden egyes mozzanatát. A múlt évben felhívtuk a figyelmet a fenyegető tanítóhiányra, most pedig, minthogy rövid átmeneti korszakban élünk, foglalkoznunk kellett a kivezető út kérdésével. Egyik sem bíráló, hanem nagy ügyünk kötelességszerű szolgálása. Úgy éreztem és érzem, hogy elsősorban mi, tanítóképző-intézeti tanárok vagyunk felelősek a tanítóképzés jövőjéért. Ez a felelősségtudat hozott ide a felolvasó asztalhoz. Ez a felelősségtudat ellenállhatatlanul hajt, hogy Egyesületünk keresse a tanítóképzésben a kibontakozás útját. A tanítóképzés jövő útját — Egyesületünk régi álláspontjának megfelelően — a 4 éves tanítóképző-intézetben és a 2 éves akadémiában látom. Csakis akkor tudunk jó tanítókat nevelni, ha a képzés első pillanatától kezdve teljes határozottsággal léphetünk fel mindazokkal a követelményekkel, amelyeket a nemes magyar tanítótól megkívánunk.

Dr. Padányi-Frank Antal.

Mit tanítsunk a budai kerületekről?

Budapest sok különféle városrészből tevődik össze. Ezek a városrészek nem felelnek meg sem fővárosunk közigazgatási egységeinek, sem pedig a történelmi felosztásnak. Nem felelnek meg a közigazgatási egységeknek, mert ezek néha két-három élesen különböző városrészt foglalnak össze, amint ezt pl. az I., II. vagy III. kerület esetében látjuk, ahol a városrészek még külön néven is szerepelnek, pl. Vár, Tabán, Krisztinaváros az I. kerületben, Viziváros, Országút a II. kerületben, Újlak, Óbuda a III. kerületben, — de nem felelnek meg a *történelmi felosztásnak* sem, amely szerint Gárdonyi Albert a budai oldalon a Várat és a Váralját választja külön, a pesti oldalon pedig a Belvárost, a XVIII. század folyamán keletkezett Felső és Alsó külvárost, a csak 150 éves Lipótvárost, az egykori Újvárost és a Belvárostól távol fekvő Kőbányát különbözteti meg. Váralja néven a mai Vizivárost, Országutat, Újlakot, Óbudát, Krisztinavárost és a Tabánt, Felső külvárosnak a Teréz- és Erzsébetvárost, Alsó külvárosnak pedig a József- és Ferencvárost nevezték.

Fővárosunk városegységeinek *fiziognómiája* különböző hatásokat vált ki szemléletük alkalmával. *I. kerület.* A Vár erődítmény jellegű kis csendes tisztviselő városka, amelynek várfalai helyenként még megvannak, s várkapui közül a Bécsi kaput visszaállította 1936-ban a visszaemlékezés Buda török járom alól való felszabadulásának 250 esztendő jubileuma alkalmából. Történelmi levegő csapja meg arcunkat a Várban, régi házai nagy idők tanúi, s számos emléktáblája idézi a török multat, néhol azonban nem egészen helytálló adatok alapján. Újabban korhű alakban visszaállítják a Vár elromlott stílusú házait, s megvan minden jó igyekezet arra, hogy megbecsülve a multat, bizalommal tekinthessünk a jövőbe. S ha teljesítettük ezen a téren a kötelességünket, még méltóbb lesz a környezete annak a királyi várnak, amelynek barokk szépségében nem tud eléggé gyönyörködni a szem. De méltóbb lesz a gót Nagyboldogasszony templom, a mi koronázó Mátyástemplomunk kerete is, amelynek Duna felőli festői képét a román stílusban épült Halászbástya még csak fokozza. És megszentelt hely a Vár, mert itt hullott porba az akkori Szent György-téren, a mai Dísz-téren Hunyadi László feje, de itt volt a nagy renaissance királyunk székhelye is, ahol tudósai körében és a világraszóló korvinák között látjuk Mátyást az igazságot. Ma az ország államfője ismét innen kormányozza hazánkat, itt van a miniszterelnökség, valamint a honvédelmi, külügyi, belügyi és pénzügyi kormányzat központja is. A *Krisztinaváros* a Várhegy és a Naphegy közötti völgyben elnyúló része az I. kerületnek, valamint a Naphegy villanegyede is idetartozik. A Krisztinaváros völgyben elnyúló része, az egykori Logod falu is idővel villanegyednek indult, utóbb azonban városi jellegűvé fejlődött. A Krisztinaváros régi patinás központja a Krisztina-tér. Külön színfoltja még a Vérmező. Ismét más volt a mai Tabáni park helyén állott *Tabán* vagy *Rácváros*, amelynek romantikáját már csak képek, dalok és filmek őrzik. Keleties jellegű volt ez a régi szerbek (rácok) lakta városrész, amelynek apró házai szűk utcákban kigyóztak fel a Gellérthegy és Naphegy oldalára. Egykori főutcája, a Hadnagy-utca a két hegy közötti nyeregbe kapaszkodott fel. Ez a Tabán a középkori Kíspeszt, vagy másik nevén Kelenföld része volt.

II. kerület. A *Víziváros* a Duna mentén, tehát „víz” mentén elhúzódó része a II. kerületnek. Kisvárosi jellegű életébe az újabb városfejlődés idegen színfoltot hozott, Fő-utcájának régi házait kezdi mindjobban kiszorítani az új bérkaszárnnyak. Meghitt vidéki csendjét megzavarta az autbuszközlekedés, úgyhogy álmából mindjobban ébredezni kényszerül. A *Csalogány-, Medve-, Kapás-, Kacsautca apró házaival* azonban még Hamupipőkéje fővárosunk nagyvilági életének, s amióta Tabán színfoltja eltűnt Budapestünk palettájáról, a *Vízivárosnak* ez az ősi romantikus része vette át annak is a szerepét. Ismét más az *Országút* néven szereplő városrész, amelynek fő közlekedési útvonala a Margit-körút. Ez az egykori „országút”, amely a Régi Szt. János kórháznál még ma is látható

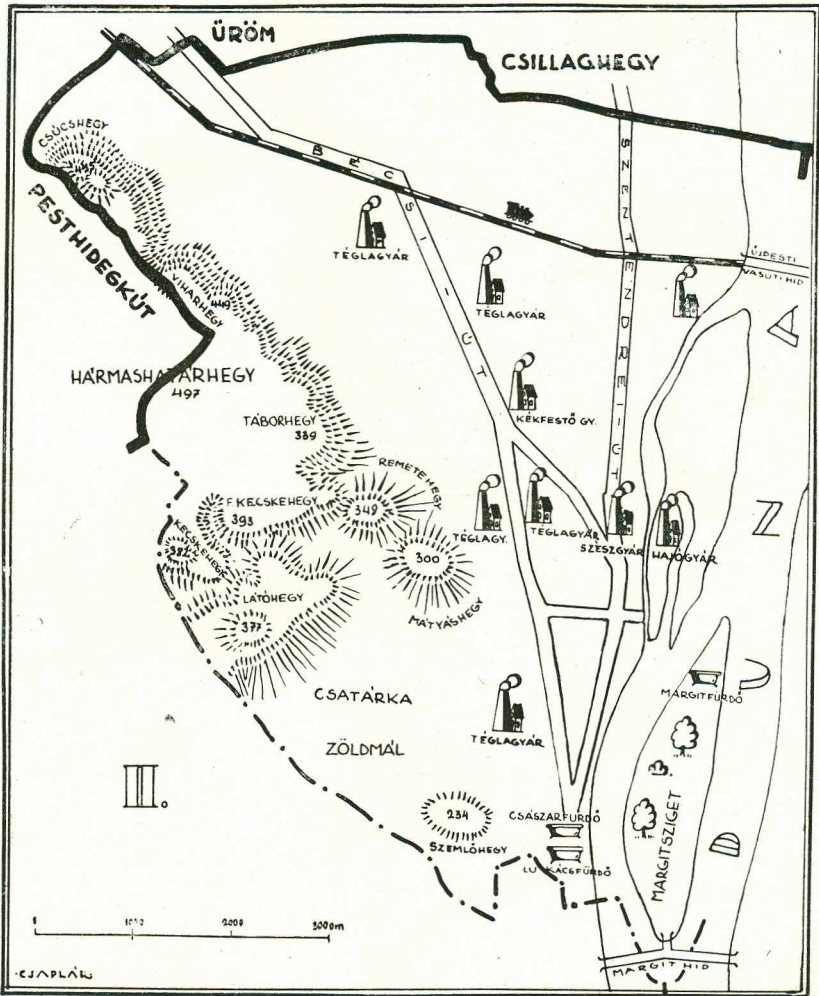

régi városfal körül húzódott, s amely a mai forgalmas Széna-térbe torkollik, mindjobban elveszti egykori vidékies képét. Régi nagykapujú földszintes házaiból már csak alig néhány maradt itt, hogy emlékeztessenek arra az időre, amikor még földművesek laktak itt az országot mentén, s amely földszintes házak nagykapuin de sok szekér hajtott be egykoron. A II. kerület hegyvidéki miliője ma valósággal *villaváros*. A Rózsadomb, Rézmál, Vérhalom,¹ a Törökvész¹ az alatta elhúzódó Pasaréttel¹ hosszan elnyúló csíkban érnek fel eladdig, ahol már megszűnik a villatelepülés, s a Hűvösvölgy, Nyék, Vadaskert és Hársak alja *erdőségeibe* értünk. A II. kerülettel szomszédos Pesthidegkút község.

A III. kerület (1. kép) felszínplasztikájának jellemző vonása, hogy a budai hegyek itt északnak tartva mindjobban hátrálnak, s így a Duna és a hegységkeret közé észak felé mindjobban kiszélesedő síkság, az Óbudai síkság ékelődik. A III. kerületnek ezt a déli keskeny sík részét az egykori Szentjakabfalvát *Újlak* néven ismerjük a török járom alól való felszabadulás óta, s ez a közepkori Felhéziv helyét is elfoglalta. Újlak déli részén a *Lukács- és Császárfürdő* gyógyfürdő miliője, szemben a hasonló jellegű *Margitszigettel* fővárosunk városképének olyan színfoltja, amelyért méltán irigyelnek bennünket a külföldiek. *Óbuda* erősen vidéki jellegű városképével, több helyen falusias külsejével egészen idegenül hat a főváros életében, s ez az idegenszerűség még kirívóbb, ha a közvetlen szomszédságban fekvő világfürdőről, a Margitszigetről jövünk ide. Ez a kép azonban az Árpádhid megépítése után minden bizonynyal változni fog. Óbuda a budai oldal gyárvárosa. Az Óbudai szigeten a hajógyár, a szárazföldön magán pedig a most már megszűnő gőzmalmok, valamint a ma is dolgozó téglagyárak, mészégetők, nekülönben a gázgyár Óbudának gyárváros jellegét kellőképpen kihangsúlyozzák. Az Óbudai síkság északi részén az amfiteátrum viszont a római mult emlékét idézi. Még a *Római fürdő* árnyas parkja egészíti ki Óbuda városképét az alacsony környezetben, míg az Óbudai síkságot nyugatról szegélyező párkánysíkra felkapaszkodva, a *Hármashatárhegy-csoport* nagykiterjedésű hegységvilágába értünk. Ennek a hegycsoportnak úgyszólván egész tömege fővárosunknak ebben a legnagyobb kerületében van. Itt vagyunk tehát a Szépvölgy két oldalán elhelyezkedő hegységek birodalmában. Ezek közül ismeretebbek a fővárosunk városképét észak felől bezáró Hármashatárhegy, nyugaton a Látóhegy (régii nevén Güggerhegy), beljebb a Mátyáshegy csodálatos földalatti barlangvilágával, a Pálvölgyi barlanggal, majd a kiscelli párkánysík a kiscelli kastéllyal és a Szemlőhegy vagy Józsefhegy, amelynek az alján a Császár-, Lukács- és a Királyfürdő forrásai fakadnak. A kerületnek egyes részeit

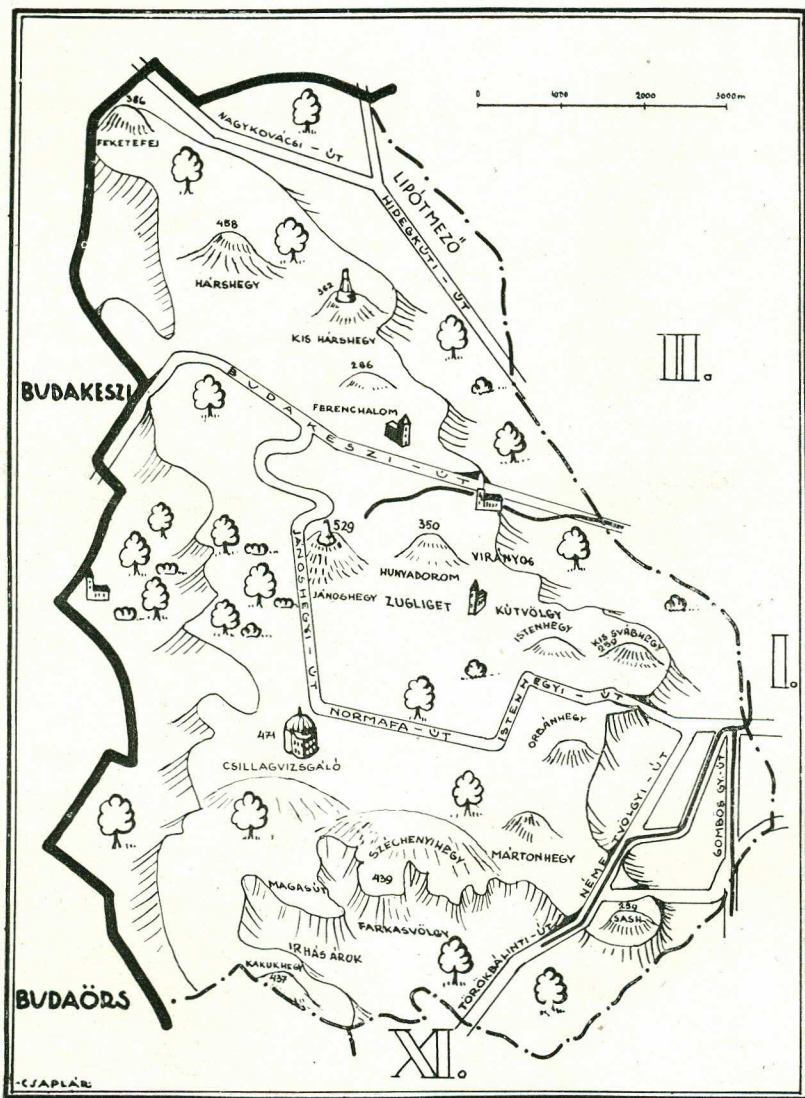
¹ Ezek a nevek a történelmi multat idézik emlékezetünkbe. Vérhalom (más néven Ferenchegy) neve arra emlékeztet, hogy itt végezték ki Kontársait, Törökvésznel pusztult el 1686-ban a nagyvezér felmentő serege, Pasarét neve pedig szintén a török uralom emlékét őrzi.

1. kép. III. kerület.

2. kép. XII. kerület.

földrajzi neveken is nevezik, így szó van Zöldmálról, Csatárkáról, Szépvölgyről, Táborhegyről, Testvérhegyről stb. A III. kerülettel szomszédos községek Pesthidegkút, Üröm és Csillaghegy.

Fővárosunk *XII. kerülete* az erősen beépített *Svábhegy-csoport* földje (2. kép). Óriási külterület és egészen kicsiny, alig tizenketted-résznyi belterület az első jellemző vonása az új kerületnek, amelyet a mai hivatalos Mátyásváros elnevezés előtt igazán geográfiai névvel illettek, mert egyszerűen „Hegyvidék”-nek nevezték. A Svábhegy déli és keleti előhegyeivel (Mártonhegy, Orbánhegy, Istenhegy, Svábhegy déli része, a Széchenyi-hegy a Farkasréti temetőre tekint Hárshegygyel, továbbá a Ferenchalommal, Kuruclessel és Lipótmezővel, nemkülönbén a Zuglígettel, Virányossal, Kút völgygel a budai hegyeknek talán legismertebb részei. Hatalmas nagy erdőséggel is gyarapodott ez az új kerület, amikor alakításakor a Budakeszi erdőt is hozzácsatolták. Délnyugaton még a budai hegyekre jellemző száraz árkok, az ú. n. aszók közül is kettő a kerület területére jut, mégpedig a Farkasvölgy és az Irhás árok, amelyek között a Magas-út hosszan elnyúló gerincén a Svábhegyre kapaszkodhatunk fel. A Svábhegy déli része, a Széchenyi-hegy a Farkasréti temetőre tekint alá, amely alatt viszont az említett Farkasvölgy húzódik. A XII. kerületnek *városias része a Városmajor és a Németvölgyi temető közötti*, újabban nagy fejlődésnek indult városrész, amely a Kis Svábhegy és az Orbánhegy lábánál épült. A XII. kerület szomszédos községei Budakeszi és Budaörs.

A *XI. kerület* is nagykiterjedésű, nagy külterülettel rendelkező kerületünk, amelynek jellemző vonása az a Kelenföldi *lapály*, amelyre a kerület hegyeiről, a Svábhegy-csoporthoz tartozó Gellért-hegyről, vagy a Sashegyről tekinthetünk alá. A Sashegytől délre elterülő Sasad, majd a Gazdag rét mindjobban *lealacsonyodó dombhullámain* túl már a keserűvízes Órmező és Órsőd medencében vagyunk, s innen a kelenföldi Erzsébet sósfürdőhöz érünk. Délnyugaton végül a Tétényi plató lejtője, a Kamaraerdő a kerület tartozéka. A III. kerülethez hasonlóan, de ellenkező irányban, itt délen bomlik fel a beépített városkép. A világháború utáni gyors ütemű felődés azonban éppen Budapestnek ezt a táját részesíti előnyben, s az egészséges városfejlődés követelményeit szem előtt tartva, a III. kerületről ide, Buda déli részére települnek a gyárak. Ezzel a jövőben mentesítve leszünk azoknak a levegőt szennyező gázoknak, füstnek és koromnak belélelkzése alól, amelyet ma még sajnos nem áll módunkban elkerülhetnünk. Dohánygyár, elektromos művek, hengermalom, kábelgyár, gépgyár sorakoznak már is a Duna partján, de beljebb is mind több gyár épült, s ezek között megemlíthetjük például a Gamma gyárat, amely precíziós műszereket gyárt. A XI. kerület fő közlekedési útvonala a Horthy Miklós-út, amelynek belső szakasza mentén igen elevenen lüktető városrészünk a *Szent Gellért-tér és a Horthy Miklós-körtér közötti rész*. Pesti, nagyvárosias itt a kép, az egykori Fehérvári-út országút jellegét itt is már, miként a Margit-körúton, csak egynéhány itt felejtett földszintes ház

örzi. Nagy bérkaszárnnyak sorakoznak itt egymás mellé, s különösen elevenen lüktet az élet a Szent Gellért-téren, amelynek Szent Gellért szállója gyógyfürdője révén a főváros idegenforgalmának egyik határozó lebonyolítója. Ennek a városrésznek egyik gócpontja tehát a Szent Gellért-tér, amelynek fejlődését nagyrésztben a jelen század elején ide telepített műegyetemnek köszönheti. Városrészünknek rohamos délnek tartó fejlődésével azonban a Horthy Miklós-körterben már egy újabb góca is keletkezett. Egészen más képet mutat a *Gellérthegy, Kis Gellérthegy és a Sashegy villatelepülése*. És ezen a városrészen uralkodik a magasból alátekintő Fellegvár, a Citadella, amelyet a szabadságharc után építettek, később azonban erőd jellegétől megfosztottak. Ma azonban a főváros légvédelmében jelentős szerephez jutott. A Gellérthegy oldalához tapad a pálosrendieknek az a sasfészke, amely a barlangkápolnával együtt megint teljesen elütő színtölt a világvárosi életét élő Szent Gellért gyógyfürdő tözsomszédságában. A XI. kerülettel szomszédos községek Budaörs, Budafok és Albertfalva.

Dr. Haltenberger Mihály.

AKIK ELMENTEK.

Vízhányó Károly.

1880—1942.

Váratlanul húnyt el. Nem betegeskedett. Bajról, fájdalomról sohasem panaszkodott. Daliás alakja nem tört meg, délcég járását mindvégig megtartotta. Szép magyar arcáról is csak a halál törölte le a rózsákat. Szűkebb környezetén kívül senki sem tudta, hogy szíve gyenge. Erős lelke sokáig diadalmaskodni tudott a kór felett. Isten rendelése előtt azonban gyermeki alázattal hajolt meg.

Munkával telt, eredményekben igen gazdag pályát futott be. Működését a Székelyföld fővárosában, Marosvásárhelyen kezdte 1905-ben. Erdemes munkásságának elismeréseképpen áll. ösztöndíjban részesült és tanulmányainak kiszélesítésére s elmélyítésére egy évig fizetéses tanulmányi szabadságot kapott. A szabadság letelte után a kassai kir. kat.

tanítóképző-intézethez került. Első kinevezett rajztanára volt ennek a régi, Mária Terézia idejéből való iskolának. Tíz évet töltött Kassán. A bevonuló csehek elől hazafiás magatartása miatt menekülnie kellett. Szülővárosának, Kiskúnfélegyházának tanítóképző-intézetéhez nyert ekkor beosztást, ahol több mint két évtizeden át nevelte a tanítóifjúságot. Teljes szolgálattal vonult nyugalomba 1941 nyarán.

Tanári működését páratlan siker koronázta. Szakjában országos te-

kintélyre tett szert. Tanácsait sokan kikérték, munkahelyén több kartárs látogatta meg és mintának beillő tanmeneteire számos szakember volt kíváncsi. A növendékek munkálataiból rendezett kiállítások alkalmával a dícséretes és elismerések áradatával halmozták el. Különösen a népiskolai szemléltetési eszköz-gyűjteményt csodálták meg. Nagy gondot fordított a rajz- és kézimunkaszertár fejlesztésére. Valóságos kis múzeumot sikerült összeállítania. Kevés hasonló rendeltetésű szertár vetekeudhet az övével.

Neki jutott osztályrészül az a ritka kiténtetés is, hogy a drezdai nemzetközi rajzkongresszuson (1912) a magyar középiskolákban elért rajzeredményt tanítványainak munkálatain keresztül mutatták be. Öt magát pedig, mint kongresszusi tagot Drezdába küldték a külföldi rajzoktatás tanulmányozására.

Rajzpedagógiai szaktudását elsősorban szűkebb munkahelyén kamatoztatta. Tanuság erre a kiváló tanítványok egész serege, akik közt több országos, sőt európai híru festőművész is van. De tevékenyen részt vett szóban és írásban egyaránt a tanítóképző-intézeti rajztanítás módszertanának kialakításában is. Élharcosa volt ennek az ügynek. Az intézetekben ma is használt objektív módszer megalkotásában elévülhetetlen érdemeket szerzett.

A képzőintézeti kézimunkatanítás történetébe is beleírta nevét. A temesvári országos szakértekezlet (1912) módszeres fejtegetéseit elfogadta és javaslatait határozatra emelte. Szaktudása hivatalosan is elismerést nyert. Megbízást kapott a tanítóképző-intézeti és a polgári iskolai kézimunka tantervének és utasításának elkészítésére.

Művészi tevékenységét, a tanárihoz hasonlóan, a lelkiismeretesség és a műgond jellemezte. Pongyolaságot, félmegoldást nem tűrt, elnagyolt részletek képein nem találhatók. Semmit sem gyűlölt jobban, mint a művész hióbortot. Véleménye szerint csak az a festő takarózik az impresszionizmus jelszavával, aki a természet visszaadására képtelen. A megfigyelőképességben látta azt a szellemi erőt, amely a művészet céljához, a hű természetábrázoláshoz vezet. Ö maga is jó megfigyelő volt. Képeit tárlatokon mutatta be. Akvarelljei nagy sikert arattak kivételes színhatásuk, kidolgozásuk, válogatott tárgyak miatt.

Az arcképfestésnek is mestere volt. A legsikerültebb alkotásai az intézet 5 első igazgatójának arcképe. Reprodukciói az iskola egyik értesítőjében is megjelentek. Fínom kidolgozásukkal feltűnést keltettek.

Nagy kedvvel készítette az aprólékos és gondos munkát kívánó díszokleveleket. Nagyon szép Fischer-Colbrié Ágoston püspök kinevezési díszoklevele, nagybányai Horthy Paula alapítványi díszoklevele, gróf Apponyi Albert díszpolgári oklevele és gróf Klebelsberg Kunó miniszternek a T. I. T. O. E. tiszteleti tagságáról szóló díszoklevele.

Nem volt zárkózott ember. A sokirányú, de főleg gyakorlati képességeit nem hagyta parlagon heverni. Szociális gondolkodású volt és ez arra készítette, hogy szülővárosának közéletében tevékenyen részt vegyen, kulturális, valamint társadalmi megmozdulásait minden erejével támogassa. Tagja volt a városi képviselőtestületnek, a testnevelési bizottságnak, a Constantinum leánynevelő-intézet felügyelőbizottságának, az iskolaszéknek, a városi takarékosági bizottságnak, a nyugdíjbizottságnak és még számos egyesületnek. Mindenütt, ahol csak lehetett, az intézet érdekeit képviselte. Nagy szolgálatot tett az iskolának telekügyének rendezésével. Mint a Kalmárné-féle tanulmányi alap bizottságának tagja pedig lehetővé tette, hogy az intézet több kiváló növendéke anyagi támogatással a főiskolán folytathatta tanulmányait. A város és az intézet közötti kapcsolatok kiépi-

tése terén is kimagasló érdemeket szerzett. Eredményes tevékenységet fejtett ki a város baromfityenyésztésének emelése terén. A Baromfityenyészti Egyesületnek több éven át elnöke volt. Az itt szerzett sikerek elismeréséül a kecskeméti Mezőgazdasági Kamara nagy ezüstéremmel és díszoklevéllel tüntette ki.

Aktív lélek volt, nem ismerte a pihenést. Mindig és fáradhatatlanul dolgozott. Pályája végén épen olyan lelkiismeretesen végezte teendőit, mintha akkor kezdte volna. A munka szenvedélye volt. Talán azért is félt a nyugalom éveitől. Kevés tanár vált meg munkahelyétől, tanítványaitól, kartársaitól oly nehezen, mint ő. Mintha érezte volna, hogy e földi létben nincsen számára pihenés: a munka vége élete végét is jelenti. Csak egy körülmény tudta megvisszatalni. Helyét egyik kedves tanítványa foglalta el, aki ismerte eljárásait s az ifjúság művészi nevelését az ő szellemében tudja irányítani.

Vízhányó Károly halálával a magyar tanítóképzés egyik legértékesebb munkását, szülővárosa egyik tenniakaró és tennitudó polgárát, a művészet egyik igaz rajongóját és tehetséges ápolóját, a kiskúnfélegyházi tanítóképző-intézet egyik büszkeségét, tanári testülete szeretetreméltó kartársát, ifjúsága önfeláldozó tanárát veszítette el. Legyen áldott emléke, amely erőforrásul szolgál a csüggedés óráiban mindazok számára, akik őt ismerték. Legyen nyugodt pihenése szülőföldjének hantja alatt, mert az életben csak a munka jutott osztályrészéül.

Március 11-én kísértük el utolsó útjára. A tanári testület nevében dr. Vizi János búcsúzott el tőle kegyeletes szavakkal. Az intézeti énekkar gýaszdalokat énekelt.

Dr. Koltai István.

Dr. Koch Ferenc.

A patriarchák életkorában, munkában eltöltött áldásos életének 89-ik évében meghalt dr. Koch Ferenc ny. főiskolai r. és egyetemi c. rk. tanár. A budapesti Paedagogium fénykorának egyik legfőbb erőssége, a budai hegyek legalaposabb ismerője, aki életével igazolta a természettudományokért lelkesedni tudók azon felfogását, hogy a mélyreható tudásnak, a jól megalapozott műveltségnek, a jóságnek, becsületességnek, erkölcsös-ségnek alapja és éltető tényezője az a helyes természetszemlélet és a természetben való gyönyörködés, mely állandóan nemesít, tökéletességre ösztönöz, a munkához erőt, kedvet, szellemi frissiséget, az emberekkel való érintkezésben tárgyilagosságot biztosít, jóságban nyilvánul és amely Liebig szerint végeredményben az Alkotó csodálatára vezet.

Amikor ma, nagyon helyesen, nem a minél több ismeretközlést tartják az iskola legfőbb feladatának, hanem ennél jóval többre értékelik a nevelési problémákat, éppen a természettudományok tanárai látják sajnálattal, hogy a sokat hangoztatott nevelői szempontból nálunk majdnem kizárólagosan csak az ú. n. szellemi tudományokat becsülik. A mindennapi kenyérrrel összefüggő természettudományok az újabb tantervekben egyre háttérbe szorulnak mint olyanok, amelyek nevelési szempontból kevésbbé értékesek.

A természettudományok nevelő és jellemző hatásának Koch Ferenc volt a megtestesítője. Budán és környékén tett napi sétái, gyűjtőútjai közben szerzett megfigyelései és alapos tudása révén tanítványait is benyozására és a rendszeres gyűjtésre. Nagyobb méretekben ugyanezt a célt vezette a természet közvetlen megfigyelésébe, buzdította annak tanulmá-szolgálták az évről-évre az ország más és más vidékére tervezett kirán-

dulások is. Sétáinak, gyűjtő- és tanulmányútjainak maradandó emlékei a mintaszerűen felszerelt és elrendezett szertárak lettek.

A jól végzett munka öntudata, a természetben látni és gyönyörködni tudó, kizárólag hivatásának élő tanárt kiemelte a hétköznapi kicsinyes eseményeiből, egy szerencsésen megalapozott családi élet pedig megkímélte a mindennapi gondoktól. Ezekből táplálkozott az a lelki emelkedettség, nyugodt megfontoltság, amely még beszédének a hangsúlyozásában is kifejeződött. Így lett az alapos, pontos és következetesen szigorú tanár „Koch bácsi”. Nem volt hivatalból „tanító bácsi”, nem játszotta a pedagógust, sőt (egyetlen eset, hogy öt év alatt bírálatot hallottam tőle) hibázott, hogy annak idején, mint az Apponyi-Kollégium hallgatói, a sokféle kötelező pedagógiai elmélet miatt heti 50 órai elfoglaltság mellett sem hallgathattunk mindent szaktárgyainkból. És mégis kiváló nevelő volt Koch Ferenc, aki egyéniségével nevelt. Főiskolai előadásai olyan alaposak voltak, annyi kísérletet mutatott be, hogy utána az egyetemen mindenki könnyen boldogulhatott az oly sok anyagot felölelő kémia-ásványtan főszakból. De ennél is nagyobb értéket képviselt példaadó nevelői egyénisége.

Koch Ferenc 1853-ban született Zomborban. Középiskolai elvégzése után 1873-ban a kolozsvári egyetemre iratkozott be kémia-fizika szakos tanárjelöltnek. Itt tett doktorátust, majd tanársegéd lett a kémiai tanszék mellett. Mint tanársegéd állami ösztöndíjjal két esztendő Münchenben töltött, majd Erlangenben Bayer és Curtius professzorok mellett. Főképen a diazo-vegyületekkel foglalkozott és az organikus kémia köréből habilitálta hazatérte után a kolozsvári egyetem. Néhány tanársegédi, majd adjunktusi év után, miközben az üresedésben lévő körvegytani tanszékét is ellátta közel két éven keresztül, a kolozsvári áll. tanítóképző-intézethez került tanárnak. Közben állandóan dolgozik. Magyar és német szakfolyóiratokban egymás után jelennek meg nagyrészt a szerves kémia tárgykörébe vágó dolgozatai. Tudományos munkásságának elismeréséül elnyerte az egyetemi c. rk. tanári címet. 1898-ban meghívták a budapesti Polgáriiskolai Tanárképző tanárául s nyugdíjba vonulásáig itt, az általa megteremtett vegytan-ásványtani intézetben dolgozott. Közel félévszázados állami szolgálat után 1927-ben vonult nyugalomba, de még nyugalomba vonulása után is dolgozott. Szeretett intézetének általa gyűjtött gazdag gyűjteményeit, laboratóriumi anyagát és könyvtárát ő csomagolta féltő gonddal a Főiskolának Szegedre való költözésekor. Tanári, pedagógusi munkásságának jutalmául 1918-ban a II. o. polgári hadi érdemkereszttel tüntették ki.

Hosszú életét a becsületes munkának kijáró köztisztelet és szeretet övezte körül. A Gondviselés állandó jó egészségben és szellemi frissességben magas életkorral jutalmazta. Így életének, munkásságának gyümölcsét is láthatta, élvezhette. Kiváló emlékezőtehetséggel tudott volt tanítványairól. Öröme lehetett vejének miniszteri kinevezésében. Megérte, hogy fia egyetemi tanár lett!

A mindenben összhangot, igazságot, a jót, a szépet kereső tanárnak különös áldása volt családi élete. A családjának gondját viselő finomlelkű Nagyasszony teremtette meg férje számára azt a gondtalan életet, amely alapfeltétele a nyugodt tanári munkának. Tragikus következménye ennek a mintaszerű házásletnek, hogy amikor a gondját viselő jószágos Nagyasszony súlyosabb természetű betegséggel kórházba került, a magára maradt öregúr ez a változást nem tudta elviselni és leányának leggondosabb ápolása dacára is úgy vélekedett, hogy íme, eljött az ő órája. Csendben távozott, mint aki ezt is a legtermészetesebb eseménynek tartja. Hálás volt Teremtőjének, hogy ily hosszú és áldásos élettel ajándékozta meg. Mi is a legnagyobb hálával áldozunk „Koch bácsi” emlékének. *Straub Ferenc.*

EGYESÜLETI ÉLET.

Márciusi taggyűlés. — Jegyzőkönyv a T. I. T. O. Egyesületének 1942. márc. 16-án az Angolkisasszonyok r. k. tanítónőképző-intézetében megtartott taggyűléséről. Jelen vannak *Padányi-Frank* Antal dr. elnökle mellett *Gryneaus* Ida, dr. *Jelitainé* Lajos Mária dr., *Molnár* Oszkár, *Barabás* Endre, *Tanai* Antal, *Szalatsy* Richárd, *Ferenczi* István, dr. *Csada* Imre, dr. *Hortobágyi* Tibor, *Arpássy* Gyula, *Frigyes* Béla, *Mesterházy* Jenő, *Váradi* József, *Szomborné Szántó* Lenke, *Mácsay* Károly, *Hidyné Gyulai* Mária, *Kishonti* Barna, *Medgyesi* Zsófia, *Simonyi* Ilona, *Soós* Marcellina, *Windsauer* Gizella, *Varga* Editha, *Szalay* Eugénia, *Kottász* Matild, *Vajtányi* Margit, *Halmos* Péter, *Richter* M. Sarolta, *Loránth* Erzsébet, *Csernovits* Emilia, *Németh* M. Margit, *Barczen* M. Julia, M. *Kremmer* Mária, *Pintér* M. Margit, *Szabó* M. Dionysia (Baja); *Csorda* Romána, *Emmert* P. Klotild, *Szarvák* J. Karitás; *Csáder* M. Angéla (Győr); *Kókay* Ladiszlaa (Pápa); *Kövessy* Jenő (Szeged); *Vargha Sándorné Erdélyi* Olga.

Padányi-Frank Antal dr. A tanítóképzés alsó tagozata címen tartott felolvasást.

Előadásához hozzászólottak:

Tanai Antal tudja, hogy az elhangzott előadás *Padányi-Frank* Antal dr. szívügye. Bizonyítja ezt az előadásban megnyilatkozó meleg hang, De mondhatjuk azt is, ez a kérdés mindnyájunk szívügye. Igen nagyjelentőségű kérdés, mert a tanítóképzésen keresztül az egész magyar jövő ügye. A világnak ebben a mostani rettenő küzdelmében eldől a sorsunk talán századokra is. A mi létünk kockán forog. Minden erőnket ki kell fejtenünk. A belső frontot kell erősíteni, mert ezzel is a jövőt munkáljuk. Nemzetünknek meg kell maradnia. A hazát védik honvédeink a harctereken. Ez az első honvédelem. A második honvédelem az ország társadalmi, gazdasági rendjének a megújítása, s ezen belül a tanítóképzés helyes megoldása. Az államot, nemzetet fenntartó erők a népi rétegből fakadnak. A néppel a legtöbbet a jegyző, a tanító és a pap foglalkozik. A jegyző inkább közgazgatásilag; lelkileg leggyakrabban és legközvetlenebbül a tanító. A népi erők az állam fenntartó oszlopai. Fontos tehát a néppel foglalkozó tanító erősítése, a tanítóképzés megjavítása. Hogy ez a javítás esetleg egy nem régen hozott törvény hatályaon kívül helyezését jelentené, nem lehet akadály a jobb tanítóképző megalkotásának. Az alkotmány nincs megkövesedve, hanem rugalmas; lehetővé teszi a szükségletek megvalósítását. Az 1938: XIII. t. c.-t is meg lehet változtatni. Térjünk vissza a tanítóképzőkhöz. A mostani rendszer kettősséget követel a tanártól. Gr. Teleky Pál mondotta: merjünk magyarok lenni! Ő ennek hasonlatára mondja: merjünk a liceumban is tanítóképző-intézeti tanárok lenni, különben megtagadnók 70—80 éves multunkat. A tanítóképző tanára a liceumban is tanítóképző-intézeti tanár maradt, nem is tudott más lenni. Ha az alkotók ragaszkodnak a liceumhoz, maradjon meg, de tőle függetlenül legyen tanítóképző is. Örömmel hallotta az előadótól, hogy felsőbb hatóságaink is helytelenítik a túlterhelést, s ezért megengedik a tananyag megrövidítését. A mennyiségben köréből sorol fel néhány, az előadásban elhangzottakon felüli kihagyható tételt.

Arpássy Gyula szerint az egyöntetű nevelés feltétlen előnyére válnék a tanítónevelésnek. Ha végigtekintünk az elmúlt négy éven, megállapíthatjuk, hogy minden esztendőben gyengébb tanulóanyagot kaptunk. Megállapíthatjuk, hogy amikor a liceum első osztálya megnyílt, a növendékek legnagyobb része tanító akart lenni, a második évben már a tanítói pályát

választottak száma csökkent, s évről-évre mindig kevesebb lett. Ha az okokat kutatjuk, azt kell megállapítanunk, hogy a növendékek nagy része azért jött a liceumba, mert a középiskola latin-francia-olasz tárgyaival nem tudott megbirkózni, vagy azért, mert kényelmesebbnek, könnyebbnek vélte a liceumi érettségi megszerzését. Ha a liceum csak a tanítóképző-akadémia alsó tagozata lenne, sok számító és gyenge képességű tanuló kiesnék a liceumból. Vajjon ártana-e ez a tanítóképzésnek? Bizonyára nem. Ha a mostani 50—55-ös létszám 25-re csappanna, akkor végezhetne a tanítóképző alsó tagozata igazán jó munkát. Így alakulna ki a nagyon kívánatos és a nemzet szempontjából nagyon fontos minőségi tanítónevelés.

A másik kérdés, hogy a tanulók közül miért választják olyan kevesen élethivatásul a tanítói pályát? A tanulók körében végzett vizsgálatok azt mutatják, hogy a növendékek nagy részében él a tanítói hivatástudat és igen nagy örömmel lennének tanítók, ha jobban fizetnék őket. De amikor azt hallják, hogy érettségizett fiatalemberek 200—250 P havi kezdő fizetéssel helyezkednek el és hogy az okl. fiatal tanítók, akik más foglalkozási körben dolgoznak, átlagosan szintén ilyen havi fizetéssel helyezkednek el, akkor nem csodálható, hogy a magukban hivatást érző tanítók sem vállalnak tanítói állást. Vajjon lehet-e az intézeteket vádolni azzal, hogy anyagi gondolkodású tanítókat nevelnek és lehet-e vádolni a fiatal tanítót, aki a jobb anyagi lehetőséget biztosító állást választotta? Ehhez még azt kell hozzá tenni, hogy a férfi tanítóképzők növendékei legnagyobb részt szegény szülők gyermekei, akiket csak nagy nehézségek árán tudnak taníttatni, vagy kölcsönöket vettek fel, s most a fiúknak ezt vissza kell fizetniük. Nagyon sokszor a szülőket is el kell tartaniok. A tapasztalatok és hallottak alapján bizonyosra veszi, ha a tanítói javadalom csak megközelítené azt a fizetést, amit a fiatal okl. tanítók az újonnan választott pályájukon kapnak, legnagyobb részük vissza jönne és vállalná a tanítói hivatást. E fiatalemberek közül nagyon sokan annak ellenére, hogy más foglalkozási körben dolgoznak, elsősorban tanítónak érzik magukat.

Az elnök által említett felvételi vizsga is igen szükséges lenne. Az előadó által említett kívánalmakon felül még a tanuló beszédjét is meg kellene vizsgálni, nevezetesen: ki tudja-e ejteni tisztán a hangokat, nem dadog-e, vagy nem beszél-e értelmetlenül, hadarva; illetőleg oly fokúak-e a fogyatékoságai, hogy ezeket tanulmányainak ideje alatt ki lehet-e majd javítani? De azt is meg kell említenie, hogy az egyes iskolák értékelése között is nagy különbségek vannak. Távol áll tőle, hogy bármelyik iskolatípust, vagy iskolát bántsa, mégis meg kell állapítania, hogy a tapasztalat azt mutatja, hogy a jeles és jeles, a jó és jó minősítésű tanulók között nagy különbség van. Gyakran előfordul, hogy a színjeles bizonyítványú tanuló kevesebbet ér, mint a jó, esetleg elégséges rendű tanuló. Így azután a jeles bizonyítványok felvételi elsőbbsége miatt a gyengébb bizonyítványú nyal rendelkező, de értelmesebb és helyét jobban megálló tanulók nem nyernek felvételt. A felvételi anyagát a legcélszerűbb lenne a polgári, illetőleg középiskolák legfontosabb anyagrészeiből összeállítani. Az előadó a négy éves tanítóképző munkáját érettségi vizsgálatral kívánja lezárni. Az érettségi bizonyítvány alapján többféle főiskolára mehet az ifjúság. Az előadásban már bizonyos megszigorításokat látunk a ma érvényben lévő rendelkezésekkel szemben. A mai helyzetet valamiképpen tényleg segíteni kellene, mert az a veszély fenyeget, hogy a legértékesebb növendékeink érettségi bizonyítványuk megszerzése után elmennek valamelyik főiskolára. Az akadémiákon csak a gyengébbek maradnak. Ez könnyen a tanítók szellemi színvonalának süllyedését is maga után vonhatja.

Medgyesi Zsófia felszólalásában rámutat arra, hogy a tanítóhiány mellett tanítónőhiány is lesz. Mindig kevesebben vállalnak állást, mert megborznak, ha hallják, társnőik milyen lehetetlen körülmények között tudnak csak elhelyezkedni. Ellátásuk hiányos, lakásviszonyaik szörnyűek. Több olyan szülő végezteti el leányával a tanítónőképzőt, aki nem szándékozik öt tanítónői állásba adni. Így csak azok maradnak tanítónők, akiknek más lehetőségük nincs. Tanítói lakásokat kellene építeni.

Kövessy Jenő szerint a liceumról szóló törvény megváltoztatása nem nehéz, hiszen a közelmúltban is változtattak rajta. Ezt kellene csak folytatni. Most kellene megragadni az alkalmat, s lépéseket tenni a minisztériumban. Javasolja, hogy az Egyesület hivatalosan kérje a liceumnak alsófokú tanítóképző-intézetekké való átalakítását. A négyéves alsó tagozat után következze az akadémiai tagozat, ezt ne engedjük elveszni. A szegedi tanítóképző a liceum gazdaságtani tantervén úgy segíteti, hogy a főigazgatóság hozzájárulásával kötelezővé tette az I—II. évfolyamon a gazdaságtant, mint rendkívüli tárgyat. Az énektanítás eredményén pedig úgy segítettek, hogy erre is behozták a felvételi vizsgát. A jelentkezők száma szazon felül van, de csak azokat veszik fel, akik kifejezetten kérik a tanítóképzőbe való felvételüket is. Segélyt is csak ilyen növendék kaphat.

Dr. Jelítainé Lajos Mária dr. barátja ennek a reformnak. Nemzetvédelmi érdek, hogy minél jobb tanítót tudjunk nevelni. De a nyolcosztályú népiskola is megköveteli a jobban képzett tanítót. A mostani tanítóképzés mellett sok pótolnivaló van. A leányoknál mutatkozó tanítónőhiánynak oka a nagyváros is. Városi szülők gyermekei nem szívesen mennek falura. A tanítónőképzőkbe a nagyvárosi lakók leányaiból keveset, vidékiekből többet kellene felvenni, mert ezek szívesen mennek majd vissza. Kötelezni kellene az állami tanítónőképző végzett növendégeit, hogy vállaljanak állást az államnál. Ha ennek nem tennének eleget, kártérítést fizessenek. Az államnak viszont kötelessége volna a tanítók és tanítónők helyzetén javítani, lakásról, élelmezési lehetőségről gondoskodni, az osztálylétszám maximumát megtartani. Még mindig vannak helyek, ahol 120 az egy tanító által tanított gyermekek létszáma.

Padányi-Frank Antal dr. örömmel látja, hogy a lényeges kérdésekben teljes az egyetértés. Tanai Antalnak igaza van a liceumi és tanítóképző-intézeti tanár helyzetében mutatkozó kettősség kérdésében. Nagyon helyes, amit mond, hogy merjünk igazi tanítóképző-intézeti tanárok lenni; ő biztatásul hozzá is fűzheti, mi merünk is azok lenni. Helyt állt annak idején is a javaslat mellett minden tanítóképző-intézeti tanár. Nem azt akartuk és nem azt akarjuk, hogy a liceum másodrangú középiskola legyen, levezetője azoknak, akik a gimnáziumban nem boldogulnak. Ha a liceum tanítóképző lesz, ez a helyzet megváltozik. Az anyagiasság vádjával a tanárságot vádolni nem lehet. Mi ideális tanítót akarunk nevelni, de mindenkinek el kell ismernie, hogy a test szükségleteit ki kell elégteleníteni. Az egyes iskolák értékelési különbségein a felvételi vizsga bevezetésével segíteni kell. A tanítónők helyzetéről elhangzott példák elretentőek. Ő is hallott súlyos eseteket. Tanítói lakásokat építeni kell. Mind az ország gyarapodása, mind a nyolcosztályú népiskola, még jobb tanítót kíván. Az ő tapasztalatai is azt mutatják, hogy a városi, főként budapesti származású tanító nem szívesen megy vidékre. A szalak erősen kótik Budapesthez. A lehetőség szerint többet kell felvenni a vidéki jelentkezők közül. Valóban kötelezővé kell tenni az állásvállalást. A kötelező népiskolai osztálylétszám megtartása nem elég, a maximumot csökkenteni kell. A csökkentés fogja azután valóságosan megmutatni, mennyi az igazi tanító-

hiány. Kövessy Jenő felszólalásában örömmel állapítja meg, hogy a tanítóképzés követelményei, igazságai ellenállhatatlanul utat törnek maguknak az élet felé. Sok ilyen kérdésünk van még, remélhetjük, hogy lassanként ezek is mind megoldódnak.

Több tárgy nem volt, az elnök az ülést bezárta. K. m. f. *Padányi-Frank Antal* dr. s. k. elnök, *Vargháé Erdélyi Olga* s. k. titkár.

I R O D A L O M.

Hollóné Hatos Kornélia: *A kézimunkaoktatás vezérkönyve.* A Gyakorló Polgári Iskola könyvtára. Szeged, 1941.

Régvárt hézagpótló munka, melynek minden sora nagy szaktudást, tanári rátermettséget és lelkes magyarságot árul el.

Az első rész a kézimunkaoktatás módszerével foglalkozik. Tárgyalja a kézimunkaoktatás külföldi és hazai történetét, tanulmányozza a tanterveket, melyek ismerete érdekes fejlődését mutatja a kézimunkatanításnak. — Mint módszert, a legideálisabbat és legtermészetesebbet, a cselekedtető eljárást ajánlja a szerző. Engedjük a gyermeket a műhöz, fejlesszük alkotóvágyát, ne nyomjuk el tehetségét. — Érdekesen tárgyalja az izlésnevelés fontosságát. Sajnos, a legtöbb gyermek már elrontott izléssel kerül az iskolába, amit ugyan nehéz helyrehozni. Itt csak állandó, tervszerű munkával érhetünk célt. Az izlés fejlesztésénél fordítsunk gondot az anyagszerűsége. A tárgy célja határozza meg az anyagot, az anyag a formát és a díszítést. Ebből a szempontból a magyar kézimunkaoktatásnak különösen előnyös a helyzete, mert rendelkezésére állnak a mindig anyagszerű, romlatlan stílusú népművészeti remek. Feltétlenül szükséges tehát kis iskolai népművészeti gyűjtemény összeállítása. — Majd a kézimunkaoktatás és más tárgyak koncentrációjáról beszél a szerző. Fontosnak tartja, hogy a rajz- és kézimunkatanítás egykézben legyen vagy szoros együttműködéssel dolgozzon a két tanár.

A könyv második fejezete népművészetünk ismertetésével foglalkozik. Néprajzi vidékenként tárgyalja népművészetünk minden ágát, ismertetve egy-egy vidék földrajzi helyzetét, s történeti kialakulását is. Természetesen különös figyelemmel és részletességgel tárgyalja a fonalasművészetet. Népművészetünknek ez a tiszta, csorbítatlan közlése biztosítja, hogy a könyv forgatói is ily tisztán, csorbítatlanul ismertethetik az ifjúsággal.

A harmadik fejezet anyagismerettel foglalkozik. Röviden és világosan szól a növényi és állati eredetű, valamint a mesterséges anyagokról s azok feldolgozásáról. Mindezek megértését világos ábrák segítik.

Végül a könyv nagyobbik, negyedik részében mintatanítások sorozatát olvashatjuk. Sok tapasztalat, nagy szaktudás és lelkes szeretet jellemzi ezeket a tanításokat. Kartársak kezében különösen nagy segítség ez a gyűjtemény, mert a kézimunkatanítás minden ágára kiterjed és minden munkanem tanítására útmutatást ad. A tanítások sikerét biztosítják a világos és érthető magyarázó rajzok s rajzolt minták. Kár, hogy a mellékelt fényképek nem ily világosak.

Megemlíti még a szerző az iskolában végezhető szociális munka fontosságát és nevelőértékét. Tanuljanak meg a növendékek másokért dolgozni és áldozni. Ha ilyen lelkiismeretes odaadással dolgozó tanár vezetése mellett nőnek fel növendékeink, mint amilyen a könyv írója, ez az óhaj teljes mértékben elérhető.

Hollóné Hatos Kornélia könyve minden ízében nagy tanári rátermettségről, teljes szaktudásról s lelkes magyarságról tesz tanúságot s útmutatásait, nemcsak a pedagógusok, de minden szépet szerető magyar lélek örömmel, érdeklődéssel fogadja. *Kocsis Lajosné Gerencsér Anna.*

Szentesyné Doby Ida: Láthatatlan ellenségünk. Az ifjúság küzdelme a gümőkór ellen. Stuhl Ilona rajzaival. A T. E. O. Sz. kiadványai, 5. sz. Abraham J., Bagó M. és Fia utóda, Bp. 1942. 159 l.

A könyv célja sorompóba állítani a tanulóifjúságot az egész emberiséget, de első sorban magyar népünket sújtó legnagyobb szerencsétlenség — a tuberculosis ellen.

A tuberculosis elleni szervezett küzdelem alig ötven éves. Ez a küzdelem sokáig egyoldalú volt. Főleg az orvosok hivatásbeli feladataul tekintették, s még a társadalom művelt és tehetős rétege is a baj okát szociális elesettségben látta s főleg anyagi áldozatokkal vélte leküzdeni.

Szentesyné könyve már a zsendülő gyermeklelkében tudatosítja, hogy a tuberculosis fertőző betegség. Ami a kórokozó terjedését, átvitelét elősegíti, ami a szervezet ellenállóképességét csökkenti, az biztosítja a tuberculosis terjedését és elősegíti romboló pusztítását. Kis regénye keretén belül bemutatja a legkülönbözőbb társadalmi állású, műveltségű és vagyoni helyzetű családok mindennapi életét: munkáját, szórakozását és egymásra utaltságát. Élvezetes és élénk stílusa biztosítja, hogy az első laptól az utolsóig meleg érdeklődéssel kísérvük alakjai sorsát. Széleskörű egészségügyi ismereteinél és mély pedagógiai tudásánál fogva mintegy észrevétlenül ajándékozza meg az olvasót az egészséges életmód ismereteinek minden feltételével s ad kezébe fegyvert láthatatlan ellenségünk, a tuberculosis ellen. A tartalomhoz ügyesen simuló élettelmes rajzok emelik az értékes szöveg hatását és szemléletességét.

A szerző komoly és jelentőségteljes munkát végzett. Mérföldes lépésekkel viszi előbbre a tuberculosis elleni küzdelmet, feltéve, ha a magyar tanulóifjúság hivatott vezetői ép oly szeretettel, lelkesedéssel és magyar fajtánkkal szemben átértett és vállalt felelőséggel veszik kezükbe a könyvet, mint ahogyan azt a szerző nyújtja át nekik. *Dr. Misnay Anna.*

H I R E K

Miniszteri elismerés. — A közokt. miniszter dr. Lux Gyula tanügyi főtanácsosnak, a bpesti áll. német nyelvű tanítóképző-liceum igazgatójának a német tanítási nyelvű népiskolák tanítói részére rendezett tanfolyamok 14 éven át történt eredményes vezetéséért elismerését fejezte ki.

Kinevezés. — A Kormányzó Úr Öföméltósága a közokt. miniszter előterjesztésére *Macskásy Zoltán* székelykeresztúri áll. tanítóképző-intézeti ideiglenes tanárt a VI. fiz. osztály 1. fokozatába véglegesen kinevezte.

Központi szolgálatra beosztás. — A közokt. miniszter dr. *Hortobágyi Tibor* cinkotai áll. tanítóképző-intézeti tanárt szolgálatra a valóság- és közoktatásügyi minisztérium VI. 3. ügyosztályába osztotta be.

Körzeti iskolafelügyelői megbízás. — A budapestvidéki tanker. kir. főigazgató dr. *Wagner Ferenc* tanítóképző-intézeti tanárt Ujpest IV. sz. körzete iskolafelügyelői teendőinek ellátásával megbízta. — A budapesti tankerület kir. főigazgatója *Mesterházy Jenő* igazgató tanulmányi felügyelői körét a földrajzra is kiterjesztette.

Doktorátust tett tanítóképzői tanár. — Koltai István kiskúnfélegyházi

áll. tanítóképző-intézeti tanárt a szegedi Horthy Miklós Tudományegyetem „summa cum laude” bölcsészettudományi doktorrá avatta.

Érettségi és képesítő-vizsgálati elnökök és kormányképviselők. —

Budapesti tankerület: Bpest XII. ker. áll. ttó Dobossy Elek; II. ker. áll. ttónó Nagy Ferenc; VII. ker. áll. ttónó Balázs Béla; Izr. ttó dr. Tesléry Károly; II. ker. rk. ttónó Angyal János; IV. ker. rk. ttónó dr. Csada Imre; IX. ker. rk. ttónó dr. Gombkötő Antal; XI. ker. rk. leányliceum éretts. dr. Pápai-Vratarits György; rk. ttónó dr. Horn József; XIII. ker. rk. ttónó Frigyes Béla; rk. nyelvmesternői tanf. dr. Horváth Endre. — **Pestvidéki tankerület:** Kiskunfélegyháza áll. ttó dr. Sinkovics Dániel; Cinkota áll. ttónó dr. Barabás Tibor; Kalocsa rk. ttó dr. Piacsek Rezső, Kalocsa rk. ttónó dr. Gulácsi Sándor; Kecskemét rk. ttónó vitéz dr. Barnabás István; Kiskunfélegyháza rk. ttónó Tabódy Ida; Zsámbék rk. ttónó vitéz Jávor Albert; Nagykörös ref. ttó Nagy Ferenc; Kecskemét ref. ttónó Barabás Tibor. — **Székestehérvári tankerület:** Pápa áll. ttó vitéz dr. Eröss Arisztid; Győr áll. ttónó dr. Koch Nándor; Győr rk. ttó dr. Nyirjesy Sándor; Dombóvár rk. ttónó Girtler Mária; Győr rk. ttónó dr. Szegi Ödön, Pápa rk. ttónó dr. Vanek Géza; Székesfehérvár rk. ttónó dr. Jantsits Tibor; Veszprém rk. ttónó dr. Szegi Ödön, Pápa ref. ttónó dr. vitéz Eröss Arisztid; Polgárdi nyelvmesternői tanf. dr. Horváth Endre. — **Szombathelyi tankerület:** Csáktornya áll. ttó Dobossy Elek; Kőszeg áll. ttó dr. Simon László; Kőszeg rk. ttónó Nemesahonyi Béla; Sopron (Isteni Megv.) rk. ttónó Angyal János; Sopron (Orsolyák) rk. ttónó dr. Horváth Zoltán; Zalaegerszeg rk. ttónó Medgyesi Zsófia; Sopron ev. ttó Mesterházy Jenő. — **Pécsi tankerület:** Baja áll. ttó Masszi Ferenc; Pécs rk. ttó dr. Kreitl Géza; Baja rk. ttónó dr. Beőreöndy János; Pécs rk. ttónó dr. Hortobágyi Tibor. — **Szegedi tankerület:** Szeged rk. ttó Jurassa Medárd; Szeged rk. ttónó dr. Wekerle Imre; Szarvas ev. ttónó Lahmann György. — **Ujvidéki tankerület:** Ujvidék áll. ttó dr. Balogh Ányos; Zombor áll. ttónó Szilágyi János; Ujverbász alapítványi német ttó dr. Lux Gyula. — **Debreceni tankerület:** Jászberény áll. ttó dr. Szondy György; Nagyvárad áll. ttónó dr. Major József Debrecen rk. ttónó dr. Hoffmann István; Debrecen ref. ttó Váczy Ferenc; Debrecen ref. ttónó dr. Horváth Endre; Nagyvárad gk. (román) ttó Kiss János. — **Komáromi tankerület:** Esztergom rk. ttó dr. Tóth Antal; Esztergom rk. ttónó Pödör Béla; Komárom ref. ttó Csekő Árpád. — **Miskolci tankerület:** Eger rk. ttó Tanai Antal; Miskolc rk. ttónó Hullin Antal; Eger rk. ttónó Kammermayer Oszkár; Miskolc ref. leánylic. éretts. Bihary István; Miskolc ev. ttó Kontarik Gyula; Miskolc izr. ttónó Bihary István. — **Kassai tankerület:** Munkács áll. ttó Tomcsányi Boldizsár; Kassa rk. leánylic. éretts. a) csoport Grynæus Ida, b) csop. Váradi József; Sárospatak ref. ttó Magyary Károly; Ungvár gk. (ruszin) ttó dr. Simon László; Ungvár gk. (ruszin) ttónó Dohanics János. — **Szatzmárnémeti tankerület:** Nyiregyháza áll. ttó Molnár Oszkár; Kisvárdra rk. ttónó dr. Ortay József; Szatzmárnémeti rk. ttónó Aradvári Béla; Nyiregyháza ref. ttónó dr. Vekérdi Béla. — **Kolozsvári tankerület:** Kolozsvár áll. ttó dr. Illés Gyula; Kolozsvár áll. ttónó Rozsondai Zoltán; Szamosujvár gk. (román) ttó Domokos Pál Péter; Szamosujvár gk. (román) ttónó Domokos Pál Péter. — **Marosvásárhelyi tankerület:** Marosvásárhely áll. ttó dr. Rózsa József; Székelykeresztúr áll. ttó Angi Dénes; Csiksomlyó rk. ttó Kandray Géza; Székelyudvarhely ref. ttónó dr. Bartha Károly. — Az állami intézetek összpontosított javító és pótló vizsgálatait: Bp. XII. ker. Dobossy Elek; II. ker. Nagy Ferenc; Kolozsvár Rozsondai Zoltán; Munkács Tomcsányi Boldizsár; Ujvidék dr. Balogh Ányos; Csáktornya Dobossy Elek.

Hittfelekezeti intézetek képesítő-vizsgálati elnökei. — Bp. II. ker. rk. ttónó Simon Károly; IV. ker. rk. ttónó Virágh Teofil; IX. ker. rk. ttónó Nádler István; XI. ker. leánylic. éretts. Virágh Teofil; rk. ttónó Dobossy Elek; XIII. ker. rk. ttónó Váradi József; Szent Szív zárda nyelvmesternői tanf. dr. Gábrriel Asztrik; Kalocsa rk. ttó dr. Vécsy László; Kalocsa rk. ttónó Chobodiczky Alajos; Kecskemét rk. ttónó Tabódy Ida; Kiskunfélegyháza rk. ttónó dr. Tesléry Károly; Győr rk. ttó Németh Imre; Dombóvár rk. ttónó Árpássy Gyula; Győr rk. ttónó Maros Cirjék; Pápa rk. ttónó Niszler Teodor; Székesfehérvár rk. ttónó Engelhardt Ferenc; Veszprém rk. ttónó Csúcs István; Polgári nyelvmesternői tanf. Mészáros Gellért; Kőszeg rk. ttónó dr. Förhécz József; Sopron (Isteni Megv.) rk. ttónó Grész Leó; Sopron (Orsolyák) rk. ttónó dr. Gábrriel Pál; Zalaegerszeg rk. ttónó Laszcsik Ernő; Sopron ev. ttó Kapi Béla; Pécs rk. ttó dr. Becker Vendel; Baja rk. ttónó Simonffy Jenő; Pécs rk. ttónó Bartal Alajos; Szeged rk. ttó dr. Somos Lajos; Szeged rk. ttónó Jurassa Medárd; Debrecen rk. ttónó Balázs Béla; Esztergom rk. ttó Fekete József; Esztergom rk. ttónó Fekete József; Eger rk. ttó Pödör Béla; Miskolc rk. ttónó dr. Padányi-Frank Antal; Eger rk. ttónó Dsida Ottó; Miskolc ref. leányliceum éretts. dr. Enyedi Andor; Sárospatak ref. ttó Kovács Dezső; Ungvár gk. ttó dr. Jantsky Béla; Ungvár gk. ttónó dr. Jantsky Béla; Kisvárdá rk. ttónó Bury Alajos; Szatmárnémeti rk. ttónó dr. Ortay József; Csíksomlyó rk. ttó Ruszti-Ruszték Károly.

Személyi hírek, előadások. — A Felvidéki Tudományos Társaság felolvasó ülésén dr. *Wagner* Ferenc bpesti tanítóképző-intézeti tanár *Benes és a csehszlovák nemzetegység* címen székfoglaló előadást tartott. — Dr. *Vizi* János kiskunfélegyházi tanítóképző-intézeti zenetanár jan. 21-én a rk. templom újonnan épített orgonáján orgonahangversenyt adott. Hangversenye keretében Bach és Merkel műveket játszott. — A Gróf Teleki Pál Tudományos Intézet dr. *Wagner* Ferenc tanárt a szlovák és rutén kérdés története forrásainak és irodalmának összeállításával bizta meg. — A Sopron városi és vármegyei társadalmi egyesületek szövetsége keretében megalkult Soproni Magyar Szövetség közgyűlése dr. *Csoknyay* József ev. tanítóképző-intézeti tanárt főtítkárává választotta. — Cinkota község febr. közgyűlésén *Tabódy* Idának a község életében is kifejtett nagyértékű tevékenysége elismeréséül az ottani áll. tanítóképző-intézet előtt elterülő teret *Tabódy* Ida-ternek nevezte el. — Dr. *Móczár* László kolozsvári tanítóképző-intézeti tanár a Magyar Rovartani Társaság márc. 7-i ülésén *Sirex gigas* 4. életéből címen tartott szíves fényképfelvételekkel kísért előadást. — Jászberény márc. 15-i ünnepségén a Negyvennyolcas Hősök emlékműve előtt *Szemes* Gábor tanítóképző-intézeti tanár mondotta az ünnepi beszédet, az Uri Kaszinó szabadság-ünnepén pedig *Bognár* Gyula tanár volt az ünnepi szónok. — A Magyar Orsz. Kat. Kántorszövetség márc. 17-én Győrött megtartott Kántornapján *Csirszha* Konrád képzőintézeti zenetanár orgonahangversenyt adott. Ugyanaznap a székesegyházban rendezett díszhangversenyen vezénnyelésével a tanítóképző-intézeti énekkar énekszámokat adott elő. — A Magyar Zenei Szemle zenepedagógiai szemináriumának keretében a Zeneművészeti Főiskolán ápr. 8-án dr. *Gárdonyi* Zoltán zenetanár *Az iskolai zenekarok kérdései* címen tartott előadást. — Az Orsz. Középpisk. Tanáregyesület Nagyvárad Köré márciusi alakuló gyűlésén *Papp Sándorné Varga* Ilona nagyváradai áll. leányliceumi és ttónóképző-int. tanárnőt egyik alelnökévé választotta. — Az Orsz. Széchenyi Kúria ápr. 10-én a Carlton-szállóban tartott ülésén *Váradi* József ttóképző-int. igazgatót a Kúria igazgatójává választották. — A balatonkenesei országos népművelési

értekezleten *Domokos* Pál Péter kolozsvári áll. ttóképző-int. igazgató ismertette az erdélyi iskolánküüli népművelési tevékenységet. — A Magyar Népművelők Társaságának márciusi közgyűlése *Drozdy* Gyulát és *Fekete* Józsefet az elnöki tanács, *Szalatsy* Richardot a számvizsgálóbizottság tagjával választotta.

Irodalmi szemle. — Dr. Móczár László: *Az óriási fenyődarázs* (Természettudományi Közlöny, 74. köt. 3. sz.). — Drozdy Gyula: *Küzdelem a felületesség ellen* (Néptanítók Lapja, 75. évf. 6. sz.). — Dr. Tóth B. Zoltán: *A vezetőegyhéniségek felismerése, jellemzése és kiválogatásának módszere a leventefjúság köréből. A vezetői lényegtulajdonságok.* IV. közl. (Levente, III. évf. 3. sz.). — Galló Pál: *Magyartalanságok hangos filmjeinkben* (Magyarosan, XI. évf. 1. sz.). — Gyöngyössy Erzsébet: *Virágmegvetés; A fecske.* Beszélgetés. (Kisdednevelés, 67. évf. 4. sz.). — v. Komárnoky Gyula: *Repülő madár; csillag papírhajtogatással.* Kisdedkézimunka. (U. o.) — Drozdy Gyula: *A földrajz tanításának hiányai* (Néptanítók Lapja, 75. évf. 7. sz.) — Dr. Bartha Károly: *Körösi Csoma Sándor szülőfaluja* (Tükör, ápr. sz.). — Mesterházy Jenő: *A Szent György-szobor Prágában* (Ungarn, ápr. sz.). — Hamar Gyula: *A soproni evangélikus igehirdetők; A soproni evangélikus igehirdetés küzdelmes multjából* (Soproni evangélikus gyülekezeti Lap, IV. évf. 1—3., 4. sz.). — Vágó Elemér: *Írásbeli csendesfoglalkoztatási feladatok* (Néptanítók Lapja, 75. évf. 8. sz.). — Gergely Ilona: *Gondolatok a fogalmazástanításhoz* (u. o.).

Egyesületünk áprilisi taggyűlése. — Egyesületünk 7. taggyűlését ápr. 13-án a XIII. ker. rk. tanítóképző-intézetben tartottuk. A gyűlés tárgya dr. *Tóth* B. Zoltán kolozsvári kartársunk *Az ifjúság katonás szellemű nevelésének gyakorlati kérdései* című előadása volt. A taggyűlést elnökségi, majd választmányi ülés előzte meg. Ezeken a kolozsvári közgyűlés előkészítése, az ügyosztályfőnök üdvözlése előléptetése alkalmából, az Egyesület segítségének felelemelése, az Egyesület kiadandó könyve és anyagi ügyekben felterjesztendő emlékirata került szóba.

Intézeti hírek. — A nagykörösi ref. tanítóképző-intézet és líceum énekkara márc. 22-én *Márton* Barna énektanár vezényleésével Orlando di Lasso-, Kodály-, Veress Sándor- és Árokháthy-féle szerzeményeket adott elő a Rádióban. — A nagyváradi áll. tanítónőképző-intézet és leánylíceum márc. 21-én nagysikerű „Magyar Dal” hangversenyt rendezett a ref. kultúrpalota dísztermében. A műsoron Liszt-, Kodály-, Kacsóh- és Bárdos-művek szerepeltek. — A kolozsvári áll. tanítóképző-intézet és líceum ifjúságának falukutató csoportja megkezdte tevékenységét a környező helységek szórványmagyarsága között. Márc. 15-én a III. osztály dr. *Tóth* B. Zoltán tanár vezetésével Anahidán az országzászló előtt lélekemelő ünnepség keretében emlékezett meg a márciusi eseményekről. Az ünnepség után a község vezetősége vendégül látta az ifjakat, akiknek így alkalmuk volt a legilletékesebbektől tudomást szerezni a község magyar lakosságának problémáiról. A tanítóképző IV. osztályának növendékei *Bakk* Péter tanár vezetésével Szamosfalván ünnepelték március 15-ét s az ünnepségen a számbelileg is erőteljes magyarság tömegesen vett részt. — Igen lélekemelő emlékünnepséget rendezett márc. 29-én *Körösi Csoma Sándor* halálának százéves évfordulójára a háromszékmegeyi Csomakörösön a sepsiszentgyörgyi ref. tanítóképző és a székelyudvarhelyi ref. tanítónőképző tanártestülete és ifjúsága. Az ünnepséget ünnepi istentisztelet előzte meg. Az emlékünnepség d. e. *Körösi Csoma Sándor* szülőházának kertjében zajlott le. Az egyénileg és karban előadott énekszámokon és szavalatokon kívül ünnepi beszédet mondott dr. *Bartha* Károly a sepsiszentgyörgyi tanító-

képző igazgatója. Az emlékünnepséget a délutáni órákban a községházán népművelési előadás, az áll. népiskolában pedig gyermekelőadás követte. Az előbbin dr. *Tóth Béla* ref. tanítóképző-intézeti tanár *Kőrösi Csoma Sándor, a nagyenyedi diák* címen és *Becsey Pál* ref. tanítóképző-intézeti tanár *Kőrösi Csoma Sándor útja Csomakőrösről Darzsilingig* címen tartott előadást. Az előadásokat a növendékek ének-, zene- és táncszámai követték. A gyermekelőadáson pedig mesemondással, népi gyermekjátékdalokkal, magyar tárgyú bábszínházzal szórakoztatták a két intézet növendékeit a kőrösi székely gyermekeket. — A marosvásárhelyi áll. tanítóképző-intézet ifjúsága intézeti zászló céljaira márc. 12-én jólsikerült hangversenyt adott. Ez volt az intézet első bemutatkozása a marosvidéki társadalom előtt. A hangverseny ötletes plakátjait *Bene József* rajztanár irányítása mellett a növendékek rajzolták. A hangverseny bevezetőjének az ifjúsági zenekar *Auber Portici* néma c. operájának nyitányát játszotta. Három csoportra tagolt karénekszámok következtek, melyek keretében az intézeti énekkar *Bárdos-, Révfy-, Kiss-, Akom-, Halmos- és Visky-szerzeményeket* adott elő, a karénekszámok hatását fokozták s változatossabbá tették a közbeiktatott magánszámok. Ilyen volt *Koncz Lajos* igazgató előadása a magyar dalról, *Dézi Vilmos IV. é. n.* Erdély legnagyobb orgonáján eljátszott Bach-preludiuma és fugája, végül *Ament János IV. é. n.* szólószáma. Hálás tapsal jutalmazta a nagyszámú közönség a hangverseny további hegedűszámait, a v. *Szabó Ferenc* testnevelési tanár tervezte színes tornabemutatót és *Zsögön Zoltán* kiváló erdélyi költő-tanár hatásos háborús balladáját. — A bpesti Orsolya-rendi leányliceum és tanítónőképző-intézet énekkara *Forrat Irén* tanárnő vezényletével ápr. 4-én a húsvéti áhitat keretébe illő énekszámokat adott elő a Rádióban.

A nagykőrösi ref. tanítóképző és liceum hangversenyei. — Az 1941—1942. tanév folyamán az intézet sok hangversenyt tartott, 1941. okt. 29-én az énekkar a budapesti Zeneművészeti Főiskola dísztermében, okt. 30-án a Magyar Művelődés Házában hangversenyezett. Ezt a budapesti rádió is közvetítette. Okt. 31-én a Vigadóban énekelt. December 16-án Nagykőrös város kultúrházában Kodály-estet rendezett a szerző születésnapja alkalmából. December 19-én ugyanott -az intézet leventéi rendeztek hangversenyt, melyen az énekkar szerepelt és fellépett *Höchtl Margit* országos-hírű zongoraművésznő, aki Beethoven, Chopin és Liszt műveket játszott. 1942. január 31-én az intézet ifjúsága vidám farsangi estét rendezett. Február 22-én Cegléden hangversenyezett az énekkar és a zenekar. Március 8-án a zenekar rendezett önálló hangversenyt Nagykőrösön a Kultúrházban. Március 22-én az énekkar szerepelt a budapesti rádióban. Ugyanakkor hangfelvételek készültek a stúdióban és a Radiola hanglemezgyárában. Ezenkívül a város számos kultúrintézményének ünnepélyein és hangversenyein közreműködött az intézet énekari és zenekari számokkal. Az énekkar műsorán általában általában Kodály, Bárdos, Vikár, Arokháty és a renaissance nagy mestereinek kórusai, a zenekar műsorán Händel, Mozart, Bondon és Gárdonyi művek szerepeltek. A hangversenyeken az énekkart *Márton Barna*, a zenekart *Dobai Pál* vezényelte, előadással közreműködött *Váczy Ferenc* igazgató és *Nánási Miklós* helyettes igazgató.

A jászberényi népfőiskolai tanfolyam. A jászberényi 10 hetes népfőiskolai tanfolyam március 15-én befejeződött. A záróünnepségen megjelent a vármegye főispánja, alispánja, Jászberény egyházi, világi és katonai vezetői és nagyszámú érdeklődő közönség. A 34 jászszági gazdaifjú jó előadókészséggel számolt be 10 hét munkájáról, s az eredmény valamennyi tárgyban kitűnő. Bemutattak egy népi játékot, két magyar táncot, énekkaruk

pedig ősrégi jászsági népdalokat énekelt. Dr. Pénzes Sándor polgármester köszönetet mondott az áll. tanítóképző igazgatójának és tanári testületének a népfőiskola létrehozásáért és megrendezéséért. A népfőiskola hallgatói az áll. tanítóképzőben laktak és étkeztek, az élelmezést *Fiala Endre* dr. mb. igazgató vezette. *Blénessy* János népművelési bizottsági elnök, *Vágó Elemér* népm. gondnok a tanfolyam vezetésében dolgoztak eredményesen, *Berzátzy* László felügyelői minőségben együtt lakott a népfőiskolásokkal. Az előadói karban a tanári testület valamennyi tagja szerepelt. Az előadások több mint kétharmad részét az áll. tanítóképző látta el, az önképzőkört, a népi színjátszó, népdal- és néptáncokart szintén a tanári testület tagjai vezették.

Gyakorlóiskolai tanítói vizsgálatok. — A bpesti VII. és XII. ker. áll. tanító(nő)képző-intézetekben január-március hónapokban tartott gyakorlóiskolai tanítói vizsgálatok befejeződtek. Vizsgálatra állott 12 tanítónő s 37 tanító, a vizsgálatot tettek száma tehát 49. Közülük gyakorlóiskolai tanítói állás betöltésére jogosító képesítést nyertek: *Barabás* M. Aquinata rk. gyakorlóisk. tanítónő Zsámbék, *Lévay* M. Bellarina rk. gyakorlóisk. tanítónő Baja, *Gervain* Mária iparostanonciskolai tanítónő Székesfehérvár, *Szabó* Margit Klára áll. isk. tanítónő Kolozsvar, *Ladvenszky* Magdolna áll. isk. tanítónő Topolya, *Péter Béláné Péterffy* Anna áll. isk. tanítónő Érendréd, *Kottász* Matild rk. gyakorlóiskolai tanítónő Budapest II. ker., *Horváth Lászlóné* Nagy Emilia rk. isk. tanítónő Sajószentpéter, *Antoni* Mária áll. gyakorlóiskolához beosztott tanítónő Nagyvárad; *Lázár* Lajos ref. isk. tanító Felsőgörzsöny, *Arató* Béla áll. isk. tanító Horgos, *Hegyi* József rk. isk. tanító Szarvas, *Meleg* József társ. isk. tanító Tatabánya, *Turai* Kálmán ref. isk. tanító Tiszaderzs, *Csete* József ref. isk. tanító Gyula, *Csákvári* Ferenc rk. isk. tanító Kerekegyháza, *Kovács* Ferenc ref. tanítónőképző gyakorlóiskolájához beosztott tanító Székelyudvarhely, *Barabás* Győző és *Kollarits* Ferenc áll. tanítóképző gyakorlóiskolájához beosztott tanítók Csáktornya, *Gombos* János áll. tanítóképző gyakorlóiskolájához beosztott tanító Ujvidék, *Baksa* József áll. isk. tanító Zalaegerszeg, *Fekete* Gyula társ. isk. tanító Tata, *Dudás* István ref. isk. tanító Nagybánya, *Illés* Elek Gyula áll. isk. tanító Felsőrona, *Rátkay* László ref. isk. tanító Erdőbénye, *Hajós* László rk. isk. tanító Győr, *Palkó* János áll. tanítóképző gyakorlóiskolájához beosztott tanító Kolozsvar, *Durnyi* György áll. isk. tanító Horgos, *Szűts* Vilmos áll. isk. tanító Ujvidék, *Kristóf* Kálmán ev. isk. tanító Csíkvánd. A képesített gyakorlóiskolai tanítók elméleti és gyakorlati felkészültségének elmélyítésére az iskolai év befejezése után Budapesten szűnidei tanfolyam lesz.

A segélydíjas tanárság megszűnése. — A közokt. miniszternek a pénzügyminiszterrel egyetértve kiadott rendelete végleg megszünteti a segélydíjas tanári és tanítói állapotot. A rendelet szerint az állami és nem állami közép- és középfokú iskolákban (tehát a tanító- és övönöképző-intézetekben is), a népiskolákban a próbaszolgálatot teljesítő segélydíjas tanár, tanító próbaszolgálatára az 1942. évi december hó 31. napjával megszűnik. Az iskolafenntartó köteles a próbaszolgálatot teljesítő segélydíjas tanárt, tanítót az 1942. évi január hó 1. napjával kezdődő hatállyal helyettes tanárrá, tanítóvá átminősíteni. Az így átminősített tanárt, tanítót a helyettes tanári, illetőleg tanítói illetmény az 1942. évi január hó 1. napjától kezdve illeti meg. A próbaszolgálatban eltöltött időt a helyettesi szolgálatba bele kell számítani.

Neveléslélektani Intézet. — A székesfővárosi Pedagógiai Szeminárium Pályaválasztási Tanácsadó és Képességvizsgáló Intézetével párhuzamosan

most Neveléslelektani Intézetet szerveztek. Az új intézet vezetésével a főváros polgármestere dr. *Jankovits* Miklós okl. tanítóképző-intézeti tanárt bízta meg, aki úgyis mint ped. író és előadó, úgyis mint kiváló gyakorlati oktató igen értékesen tevékenykedett már eddig is a főváros oktatásügyének előbbrevitelén. Mint az új intézet vezetője, négy jelentős kérdés megoldását vette fel munkatervébe. El akarja készíteni a főváros nevelésügyi állapotrajzát, mely az egyes iskolák s azokon belől az egyes osztályok állapotrajzából tevődnek össze. Keresi a gyermeki írásbeli munkák értékelésének az egyéni szubjektivitástól mentes módját, amivel az osztályozás valószerűsítésének kívánja alapját megvetni. A gyermeki fogalmazványok vizsgálata alapján pedig meg akarja állapítani a II., III. stb. osztályos tanulók jellemző helyesírási hibáit. Végül kérdőíves módszer segítségével a fővárosi tanító lelki alkatáról kíván majd képet adni.

Új gyermeklap. — Gyermekirodalmunk a gyermekek számára írt lapokban rendkívül szegény. Örömmel kell fogadnunk minden ilyen irányú szándékot. Várakozással tekintünk tehát a Magyar Népművelők Társaságának új vállalkozása elé. A Társaság ugyanis *Gyermekvilág* címen 3—12 éves gyermekek számára havonként kétszer, 1-én és 15-én megjelenő képes gyermeklapot indít s annak szerkesztését *Drozdy* Gyula kormánytanácsosra, a *Néptanítók Lapja* főszerkesztőjére bízta. A szerkesztő köré az ifjúsági irodalom legjobb nevű képviselői gyűltek.

Testnevelési tanfolyam tanítók részére. — A Testnevelési Főiskolán jún. 30-tól júl. 18-ig tanítók és tanítónők részére testnevelési továbbképző tanfolyam lesz. Anyaga a népisk. testnevelési anyag gyakorlati és elméleti módszeres feldolgozása. A tanfolyam díja 50 P. A résztvenni óhajtok jún. 15-ig a főiskola igazgatóságánál jelentkezzenek (XII., Győri-út 13).

Halálozás. — *Tarján* W. Gyula ny. áll. tanítóképző-intézeti tanár, életének 72. évében márc. 10-én rövid szenvedés után elhunyt. 19 éven keresztül a kolozsvári áll. tanítóképzőnek, majd 1919-től 1923-ig a Marianum rk. tanító- és tanítónőkészítő-intézetének testnevelési tanára volt. A megszállás alatt küzdelmes élet szakadt rá s izzó magyar lelkének sokat kellett szenvednie. A megszállók mindenéből kiforgatták. Boldogságot csak a város felszabadulása hozott számára. Derék, megértő nevelője volt az ifjúságnak. Márc. 12-én temették el nagy részvét kíséretében a kolozsvári házsongárdi temetőben. Nyugodjék békében!

Nyugtázás. — Tagdíjat, illetőleg előfizetési díjat fizettek az 1940. év I. és II. felére dr. *Vizi* János; az 1940. év II. és az 1941. év I. felére *Nagy* Vilmos; az 1941. év I. és II. felére a szegedi áll. polgári iskolai tanárképző főiskola pedagógiai tanszéke, *Osváth* Ferenc, *Molnos-Kovács* Béla, *Urhegyi* Alajos, *Zádor* Dezső és az országos izr. tanítóképző-intézet; az 1941. és 1942. év I. és II. felére a kolozsvári „Marianum” rk. tanítónőkészítő-intézet és *Kapossy* Gyula; az 1941. év I. és II., az 1942. év I. felére *Mayer* Rezső; az 1941. év II. és az 1942. év I. felére *Simon* József; az 1941. év II. és az 1942. év I. és II. felére *Szalatsy* Richárd; az 1942. év I. felére dr. *Bató* László és *Szabó* Károly; az 1942. év I. és II. felére *Balázs* Béla, *Tanács* Imre, az egri érseki rk. tanítóképző és liceum könyvtára és a nagymarosi áll. el. iskola igazgatósága; végül tagdíjtörlesztés címén 1.— P-t befizetett dr. *Mandola* Aladár.

Felelős szerkesztő és kiadó: *Molnár* Oszkár.